

Regional innovation – Endast för de resursstarka?

Förutsättningar för de regionala innovationssystemen efter 2020

Johanna Bond
Andreas Björklund
Ludwig Lindmark

Sammanfattning

När denna rapport skrivs genomgår EU ett flertal processer som kommer forma förutsättningarna för unionens fortsatta arbete de närmaste åren. EU:s plats som ledande innovatör hotas av en allt mer konkurrenskraftig omvärld. För att konkurrera i en global ekonomi strävar Europas regioner efter att stärka de regionala innovationssystemen, i denna text definierat som alla aktörer och komponenter, samt band, nätverk och strukturer mellan dessa, som har betydelse i innovationsprocessen. Även Central Swedens medlemsregioner arbetar aktivt med att stödja de regionala innovationssystemen. Detta sker inom ramen för 'smart specialisering', ett koncept i vilket regioner kraftsamlar bakom de mest lovande områdena för tillväxt, innovation och entreprenörskap givet regionens specifika kompetenser, resurser och förutsättningar.

Insatserna som regionerna genomför i detta avseende avser främst koppla samman innovationssystemets olika aktörer från näringslivet, akademien och offentlig sektor för att ta vara på den kompetens och potential som finns inom de regionala styrkeområdena. Detta görs i dagsläget bland annat genom stöd till kluster, centrumbildningar vid de regionala högskolorna och insatser för att koordinera regionalt deltagande i transnationella samverkansprojekt. Samtliga dessa insatser är finansierade via EU:s regionalpolitik, sammanhållningspolitiken, vilken har som mål att bidra till ekonomisk, social och territoriell sammanhållning inom EU och syftar till att minska regionala skillnader och ojämlikheter. Sammanhållningspolitiken är nu ett av de områden som står inför betydande utmaningar kopplade till pågående processer på europeisk nivå.

Ett flertal faktorer bidrar till att EU:s framtid för närvarande är fylld av osäkerhet. Storbritanniens utträde ur unionen betyder, utöver ovissheten kring parternas framtida relation, att ett betydande underskott i EU:s gemensamma budget nu måste hanteras. Detta sker i en period då företrädare från EU:s alla institutioner gör gemensamma ansträngningar för att formge unionens nästa fleråriga budgetram, det ramverk som reglerar alla inkomst- och utgiftsområden på medellång sikt. Det budgetunderskott Brexit medför, tillsammans med vissa medlemsstaters ovilja att öka sina medlemsavgifter för att täcka detta underskott, resulterar i att den kommande fleråriga budgetramen troligtvis kommer att reduceras jämfört med dagens nivåer.

De framtida nedskärningarna innebär att debatten kring utformandet av nästa budgetram har kommit att kretsa kring frågan om europeiskt mervärde. Detta är ett koncept som kan beskrivas i termer av att varje euro spenderad på europeisk nivå måste ha en större effekt än vad en euro spenderad på nationell nivå skulle ha haft. Debatten om europeiskt mervärde har medfört att sammanhållningspolitiken blivit föremål för kritik då ett flertal medlemsstater anser att det är svårt att påvisa och kvantifiera i vilken utsträckning dessa insatser faktiskt ger reella resultat. Kritiken har lett till att ett flertal medlemsstater nu förespråkar omfattande nedskärningar i sammanhållningspolitiken till förmån för andra politikområden där man upplever att ett större europeiskt mervärde finns, exempelvis säkerhet och försvar.

EU:s ramprogram för forskning och innovation ses däremot som ett program med ett tydligt europeiskt mervärde som spelar en alltmer betydelsefull roll i skapandet ett mer innovativt Europa. Detta då programmet har en koordinerade funktion för europeisk forskningspolitik, hanterar samhällsutmaningar som inte kan bemötas av en enskild stat samt ökar Europas konkurrenskraft. Till skillnad från sammanhållningspolitiken, där varje region tilldelas en fast summa enligt en fördelningsnyckel, fördelas ramprogrammets medel i öppen konkurrens med andra framstående europeiska projekt. Därmed ställer kriterierna för deltagande i ramprogrammets aktiviteter höga krav på den regionala innovationskapaciteten och konkurrenskraften.

Det statistiska underlag som Central Sweden tagit fram till denna rapport visar på att den finansiering sammanhållningspolitiken bidrar med är en förutsättning för insatserna regionerna företar sig för att stärka respektive innovationssystem. Samtidigt är de regionala aktörernas deltagande i EU:s ramprogram för forskning och innovation begränsat och i låg utsträckning kopplat till de styrkeområden som definierats i respektive regions smarta specialiseringsstrategi.

I rapporten presenteras ett sammandrag ur en rapport om regionalt utvecklingskapital som Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) har tagit fram. Rapporten konstaterar att möjligheterna att öka det totala regionala utvecklingskapitalet framförallt finns inom de konkurrensprövade medlen. De län som i hög utsträckning är beroende av medel som inte är konkurrensprövade får en form av inbyggt kapacitetstak då dessa utgår från ett fast ramverk utifrån vilket medlen distribueras. Slutsatsen som SKL drar av detta är att de regioner som redan har en god kapacitet att anskaffa sig regionala utvecklingsmedel tenderar att kunna bygga mer kapacitet medan de regioner som i hög grad är beroende av kompensatoriska medel tenderar att hamna efter på grund av deras begränsade möjligheter att genomföra kapacitetshöjande insatser.

Om sammanhållningspolitiken drabbas av drastiska nedskärningar i kommande fleråriga budgetram kommer detta få omfattande konsekvenser för de aktiviteter regionerna bedriver för att stärka innovationssystemen. Stödet som i dagsläget ges till kluster, centrumbildningar och koordinerande insatser skulle sannolikt tvingas reduceras, alternativt avbrytas, i brist på finansiering. De regionala innovationssystemen har ännu inte tillräcklig kapacitet för att kunna konkurrera om ramprogrammets medel på en större skala, vilket tydliggör behovet av fortsatta kapacitetsbyggande insatser och att tillräcklig finansiering finns tillgänglig för dessa. Utan regionala insatser riskerar en klyfta att skapas mellan resursstarka storstads- och universitetsregioner och regioner, likt de som Central Sweden representerar, som ännu inte har byggt upp tillräcklig kapacitet inom innovationssystemen för att kunna konkurrera om finansiering på europeisk nivå.

För att föregå en sådan utveckling har Central Sweden tagit fram ett antal åtgärder som medlemsregionerna rekommenderas genomföra. En åtgärd som är särskilt brådskande består av att uppmärksamma den nationella politiska nivån om att Sveriges regering driver en linje, innehållande kraftigt reducerade medel till sammanhållningspolitiken, som kan få omfattande negativa effekter på de regionala innovationssystemen. De medel som sannolikt kommer fräntas

sammanhållningspolitiken måste kompenseras med nationella medel för att säkerställa att alla Sveriges regioner har förutsättningar att stärka sina innovationssystem och skapa miljöer i vilka konkurrenskraftiga innovationer kan utvecklas. Det finns en risk att den svenska nationella nivån inte har en klar överblick över den betydelse ESI-fonderna har för de regionala innovationssystemen och dess utveckling. Därför är det också av stor betydelse att uppmärksamma Sveriges regering på hur stor andel av de tillgängliga utvecklingsresurserna inom forskning och innovation som sammanhållningspolitiken står för.

Vidare råder Central Sweden sina medlemsorganisationer att förbereda sina organisationer och relevanta regionala aktörer på förändrade villkor för sammanhållningspolitiken med minskad tillgång till finansiering, både till insatser som ämnar att stärka de regionala innovationssystemen och andra åtgärder som fram till 2020 finansieras genom sammanhållningspolitikens fonder. Skulle sammanhållningspolitikens andel av EU:s totala budget minska utan att detta bortfall kompenseras med nationella medel kommer detta sannolikt få omfattande konsekvenser för det arbete regionerna bedriver för att stärka sina innovationssystem. Därför bör åtgärder vidtas redan nu för att säkerställa kontinuiteten för regionernas insatser inom området samt att det omfattande kapacitetsbyggande arbete som redan gjorts inte blir ogjort på grund av bristande finansiering.

Slutligen rekommenderas regionerna arbeta för att samla och sprida den kunskap som redan finns i regionerna gällande ansökningsprocesser till ramprogrammet för forskning och innovation. Nästa ramprogram (FP9) kommer troligtvis inte omfattas av budgetnedskärningarna då det anses ha ett tydligt europeiskt mervärde och finansieringsmöjligheterna från europeiska konkurrensutsatta medel kan därmed komma att vara intakta även efter 2020. Regionerna har möjligheten att utnyttja den erfarenhet som finns hos nuvarande och tidigare projektägare för att underlätta framtida ansökningsprocesser.

Ett viktigt verktyg för påverkan är kommissionens samråd kopplade till diskussionen om EU:s nästa fleråriga budgetram som är öppet 10 januari – 8 mars 2018¹. Kommissionen planerar att lägga ett förslag på utformningen av nästa fleråriga budgetram i maj 2018 och samrådet är en möjlighet för regionerna att framhäva sammanhållningspolitikens vikt. När kommissionen har lagt sitt förslag ska Europaparlamentet och ministerrådet godkänna förslaget i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet². Inför ministerrådets ställningstagande är det viktigt att nationell nivå har blivit uppmärksam på att nedskärningar i sammanhållningspolitiken kan få omfattande negativa effekter på de regionala innovationssystemen och att de medel som försvinner från sammanhållningspolitiken måste kompenseras med nationella medel. Kommissionen hoppas att en överenskommelse ska kunna nås senast våren 2019, innan valet till Europaparlamentet i maj.

¹ https://ec.europa.eu/info/consultations/public-consultation-eu-funds-area-cohesion_en

² http://www.europarl.europa.eu/external/appendix/legislativeprocedure/eu-parl_ordinarylegislativeprocedure_howitworks_en.pdf

Innehåll

Sammanfattning.....	i
1 Introduktion.....	1
2 De regionala innovationssystemen.....	3
2.1 Smart Specialisering	3
2.2 Regionernas roll och insatser i innovationssystemet	4
3 Påverkansfaktorer.....	6
3.1 Sammanhållningspolitiken	6
3.1.1 Struktur- och investeringsfonderna	8
3.1.2 Sammanhållningspolitikens framtid.....	9
3.2 EU:s ramprogram för forskning och innovation	10
3.2.1 Från FP1 till Horisont 2020.....	10
3.2.2 Utformningen av FP9	12
3.3 EU:s fleråriga budgetram	13
3.3.1 Den nuvarande fleråriga budgetramen (2014–2020).....	14
3.3.2 Indikationer på prioriteringar i nästa budgetram.....	14
3.3.3 Brexits påverkan på nästa budgetram.....	16
4 Projektfinansiering i regionerna.....	19
4.1 Förutsättningar för regionalt kapacitetsbyggande	19
4.2 Europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF).....	21
4.2.1 Urvalskriterier.....	22
4.3 Horisont 2020 (FP8).....	25
5 Framtida förutsättningar för projektfinansiering	28
6 Referenser.....	32
Bilaga 1: ERUF-projekt som ämnar stärka de regionala innovationssystemen, 2014–2017	33
Bilaga 2: Horisont 2020-projekt, 2014–2017	36

1 Introduktion

EU är på väg in i en händelserik period med starka krafter som försöker påverka det europeiska samarbetet i olika riktningar. Sommaren 2019 kommer det hållas val till Europaparlamentet och den sittande Juncker-kommissionen går således snart in på sin mandatperiods sista år. Året därpå, 2020, är året då både den innevarande fleråriga budgetramen och det nuvarande ramprogrammet för forskning och innovation (Horisont 2020) löper ut. Kampen om hur nästa budgetram och nästa ramprogram (FP9) ska utformas har redan börjat och utfallet av denna sammandrabbning av viljor kommer ha stor påverkan på den regionala utvecklingen. En av de största stridsfrågorna som har stora implikationer för Europas regioner är hur sammanhållningspolitiken bör utformas i nästa fleråriga budgetram.

Denna rapport undersöker hur de framtida förutsättningarna kommer se ut för EU-finansiering av insatser som ämnar stärka de regionala innovationssystemen för perioden efter 2020. För att besvara denna fråga måste en rad övergripande faktorer tas i beaktning. Hur kommer Storbritanniens utträde ur EU påverka den fleråriga budgetramen? Vilken roll kommer sammanhållningspolitiken spela i framtiden? Hur kommer nästa ramprogram för forskning och innovation utformas? I denna rapport analyseras dessa faktorer påverkan på Central Swedens ägarorganisationers möjligheter till kapacitetsbyggnad och fortsatt regional utveckling. Utifrån denna analys kommer Central Sweden att ge rekommendationer på åtgärder dess medlemmar bör vidta för att förbereda sig inför och vara med och forma de framtida förutsättningarna för utveckling på innovationsområdet.

För att ge läsaren en klarare bild av vilka delar av den regionala utvecklingen som kommer påverkas kommer regionernas roll i innovationssystemet, samt deras arbete för att stärka dessa, att beskrivas mer utförligt i **Kapitel 2**. Denna del av rapporten ger även en inblick i den metodologi, kallad 'smart specialisering', genom vilken regionerna organiserar sina forsknings- och innovationsinsatser.

I **Kapitel 3** presenteras de tre starkaste påverkansfaktorerna på de regionala innovationssystemen: sammanhållningspolitikens framtida roll, omfattningen av och prioriteringarna inom nästa ramprogram för forskning och innovation (FP9) samt utformningen av nästa fleråriga budgetram. Idag finns två huvudsakliga finansieringskällor att tillgå inom EU för regionala aktörer inom forskning och innovation: sammanhållningspolitiken och EU:s ramprogram för forskning och innovation. Dessa två instruments funktion, nuvarande utformning och framtida roll i EU beror på nästa fleråriga budgetram, då alla former av utgifter inom EU utgår från detta ramverk. I detta kapitel kommer den nuvarande utformningen av dessa faktorer beskrivas tillsammans med de indikationer på dess framtida utveckling som Central Sweden har sammanställt.

För att ge en samlad bild av de insatser varje region gör inom innovationsområdet har Central Sweden även gjort en sammanställning av finansieringen av innovationssystemen inom ramen för sammanhållningspolitiken och EU:s ramprogram för forskning och innovation. Detta

presenteras i **Kapitel 4** och ska ge läsaren en tydligare bild av hur fördelningen av medlen ser ut mellan de två olika finansieringskällorna samt fördelningen av stöd mellan olika förmånstagare. I samband med detta görs även ett sammandrag av rapporten ”Regionalt utvecklingskapital” från Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) som kartlägger de regionala utvecklingsresurserna och visar hur vissa svenska regioner missgynnas under rådande förutsättningar – slutsatser som i hög grad påverkar innovationsområdet.

I **Kapitel 5** diskuteras rapportens samlade material och framtida förutsättningar för regionala insatser inom forskning och innovation, med finansiering av EU. Därefter presenterar Central Sweden ett antal möjliga åtgärder som regionerna rekommenderas vidta för att förbereda sig på de framtida förändrade förutsättningarna för EU-finansiering av insatser som ämnar stärka de regionala innovationssystemen.

En **Sammanfattning** av rapporten återfinns i början av dokumentet.

2 De regionala innovationssystemen

Sammanfattning

Ett innovationssystem syftar på ”alla aktörer och komponenter – personer, organisationer, aktiviteter och teknologier – nätverken dem emellan, och spelreglerna för verksamheterna, som har betydelse i innovationsprocessen”. Merparten av de åtgärder som genomförs i de regionala innovationssystemen sker inom ramen för smart specialisering, en metodologi inom vilken regionen samlar resurser från näringslivet, akademien och offentlig sektor bakom de mest lovande områdena för framtida tillväxt, så kallade styrkeområden.

Majoriteten av de insatser regionerna genomför för att stärka de regionala innovationssystemen – såsom stöttandet av kluster, centrubildningar och koordinering av regionens deltagande i transnationella samarbetsprojekt – syftar till att koppla samman de innovativa aktörerna inom regionen. Detta görs med målet att till fullo utnyttja den kompetens och potential som finns inom de identifierade styrkeområdena. Dessa åtgärder är idag i betydande utsträckning finansierade genom sammanhållningspolitikens fonder, i synnerhet den Europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF).

För att tydliggöra vad som menas med begreppet ’innovationssystem’ har Central Sweden valt att använda sig av den definition som återfinns i Region Örebro läns innovationsstrategi. I denna strategi förstås ett innovationssystem som ”alla aktörer och komponenter – personer, organisationer, aktiviteter och teknologier – nätverken dem emellan, och spelreglerna för verksamheterna, som har betydelse i innovationsprocessen”³.

Flertalet av de regionala åtgärder som genomförs för att stötta och stärka de regionala innovationssystemen görs inom ramen för smart specialisering, ett begrepp som förklaras nedan (2.1). I punkt 2.2 presenteras regionernas roll och insatser i innovationssystemet.

2.1 Smart Specialisering

Smart specialisering är ett modernt tillvägagångssätt inom innovations- och forskningsområdet som anger riktningen för en mer innovativ och smartare europeisk regionalpolitik. Idén bakom konceptet grundas på övertygelsen om att innovationer är grundläggande för att kunna tillföra den dynamik som behövs för regioners och länders fortsatta tillväxt.

Essensen av smart specialisering är att regioner kraftsamlar bakom de mest lovande områdena för tillväxt, innovation och entreprenörskap givet regionens specifika kompetenser, resurser och förutsättningar. Konkret innebär detta att regioner ska identifiera sina styrkeområden och resurser och koncentrera dessa till ett antal prioriterade aktiviteter för att på så sätt bli mer konkurrenskraftiga och i förlängningen öka sitt välstånd. Begreppet smart specialisering konkretiseras i varje region i en regional innovationsstrategi för smart specialisering (RIS3).

³ Region Örebro län (2017), *Innovationsstrategi Örebroregionen - En strategi för Smart specialisering*, s. 7.

Strategier för smart specialisering skiljer sig gentemot tidigare forsknings- och innovationsstrategier genom att fokusera på ett delat ägandeskap av strategiutformningen mellan regionala aktörer från näringslivet, akademien och offentlig sektor för att på så sätt få fram nya styrkeområden och innovationer i ett dynamiskt klimat. Processen att engagera ett brett spektrum av aktörerna i det regionala innovationssystemet och identifiera nya potentiella styrkeområden och aktörer kallas ofta för den 'entreprenöriella upptäckelseresan' eller 'entreprenörprocessen'. Smart specialisering tolkar innovationsbegreppet ur ett brett perspektiv, och investeringar ska således inte bara ske i de traditionella innovationssektorerna, utan snarare i de områden som har störst potential att göra nytta.

Smart specialisering introducerades som ett så kallat *ex ante* krav för struktur- och investeringsfonderna (ESI-fonderna)⁴ inför den nuvarande programperioden 2014–2020. Detta innebär att ett förhandskrav för att ta del av medlen kopplade till sammanhållningspolitiken är att regionen har utarbetat en regional forsknings- och innovationsstrategi för smart specialisering (RIS3) för en effektivare användning av ESI-fonderna. Ur ett finansieringsperspektiv ska smart specialisering bidra till mer strategiska och långsiktiga investeringar inom forskning och innovation, bland annat genom att samordna satsningarna från olika europeiska finansieringsinstrument men även genom att bättre samordna satsningar från europeisk, nationell och regional nivå.

2.2 Regionernas roll och insatser i innovationssystemet

I samtliga Central Swedens medlemsregioner används smart specialisering som ett övergripande ramverk inom vilket merparten av alla insatser för att stärka de regionala innovationssystemen sker. I arbetet med att stärka de regionala innovationssystemen har regionerna en särskild roll i att koppla samman aktörer som verkar inom systemet för att till fullo utnyttja den kompetens och potential som finns inom de identifierade styrkeområdena. Mer specifikt sker detta genom att regionerna finansierar kluster, centrumbildningar på högskolor och universitet samt anställer koordinators för regionernas aktiviteter inom internationella samarbeten. Det övergripande målet med detta arbete är att stärka den regionala innovationskapaciteten för att bli mer konkurrenskraftiga, både i en nationell och en internationell kontext.

Genom kluster och science parks kan regionerna koppla samman regionala aktörer, företrädesvis företag och akademien, som tidigare inte arbetat med varandra i någon större utsträckning. Genom att sammanföra företagets kompetens inom produktutveckling, marknadsetablering och internationalisering med akademiens kunskaper inom innovationsprocesser och omfattande forskningserfarenhet kan dessa två sektorer arbeta tillsammans för att lösa dagens och framtidens utmaningar inom ett visst område. Inom kluster och science parks skapas en dynamisk och innovativ arena där aktörer lär sig från varandras erfarenheter, utbyter kunskap samt går samman för att ta fram nya produkter eller tjänster.

⁴ Läs mer om struktur- och investeringsfonderna (ESI-fonderna) under punkt 3.2 *Sammanhållningspolitiken*.

Exempel på regionala kluster inom Central Swedens medlemsregioner är Alfred Nobel Science Park i Örebro län, Triple Steelix i Dalarna och Gävleborgs län samt Fiber Optic Valley i Gävleborgs län. Samtliga kluster i Central Swedens medlemsregioner är i dagsläget offentligt finansierade.

Vidare kan centrumbildningar vara en annan viktig del i arbetet för att stärka innovationssystemet. Dessa centrum etableras inom de regionala högskolorna och universiteten för att samla framstående forskare inom ett av de definierade regionala styrkeområdena. Detta görs för att bidra med excellens och kompetens inom området för att stärka konkurrenskraften inom regionen. Ett exempel på ett etablerat center inom Central Swedens ägarorganisationer är Centrum för besöksnäringens forskning (CeTLER), en kunskapsplattform inom Högskolan Dalarna som ämnar utveckla samarbetet mellan besöksnäringen och högskolan. Ett annat exempel är Centrum för logistik och innovativ produktion (CLIP), ett forsknings- och utvecklingscentrum vid Högskolan i Gävle, vilket i dagsläget finansieras av europeiska medel som ett led i Region Gävleborgs arbete inom styrkeområdet materialteknologi och hållbar produktion.

Att anställa koordinatörer för regionernas aktiviteter inom internationella samarbeten är en insats för att samla och engagera aktörer som skulle kunna bli aktuella för involvering i transnationella samarbetsprojekt. Det tydligaste exemplet på detta är Dalarna Science Parks finansiering av en projektanställning med det övergripande målet att skapa regional kapacitet för att hantera deltagandet i det transregionala industrisamarbetet Vanguardinitiativet och dess pilotprojekt ADMA Energy. Anställningen är tänkt att på sikt möjliggöra för regionala företag att delta i utvecklingen av pilotprojektet och därmed eventuellt få leverera komponenter till de demonstrationsprojekt som tas fram inom ramen för piloten.

Samtliga insatser som nämns ovan är i betydande utsträckning finansierade av Europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF).

3 Påverkansfaktorer

Sammanfattning

De framtida regionala innovationssystemen är beroende av tre huvudsakliga faktorer: sammanhållningspolitiken, nästa ramprogram för forskning och innovation (FP9) och nästa fleråriga budgettram. Under sammanhållningspolitiken återfinns Europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF) som står för en stor del av de regionala innovationssystemens finansiering. Inom FP9 kommer projektägare kunna ansöka om finansiering i konkurrens med andra framstående europeiska aktörer, något som ställer höga krav på den regionala konkurrenskraften. Utformningen av dessa områden bestäms till stor del av EU:s nästa fleråriga budgettram som börjar gälla 2021. Ett första förslag kommer från kommissionen i maj 2018.

Som ett led av nettobidragsgivaren Storbritanniens utträde kommer nästa budgettram med största sannolikhet vara mindre än den nuvarande. Då sammanhållningspolitiken utgör en stor del av budgeten och dess europeiska mervärde är ifrågasatt finns en risk att det är inom detta politikområde betydande nedskärningar kommer ske. FP9 har enligt många ett tydligare europeiskt mervärde och kommer således troligen inte omfattas av nedskärningarna.

Central Sweden har identifierat tre huvudsakliga faktorer som påverkar de framtida förutsättningarna för EU-finansiering av insatser som ämnar stärka de regionala innovationssystemen för perioden efter 2020: sammanhållningspolitiken, ramprogrammet för forskning och innovation, samt EU:s fleråriga budgettram. EU:s fleråriga budgettram fastslår omfattningen av EU:s totala utgifter efter 2020 och prioriteringarna för dessa. Sammanhållningspolitiken och ramprogrammet för forskning och innovation utgör de två mest centrala områdena i budgeten för de regionala innovationssystemen.

Detta kapitel inleds med en beskrivning av sammanhållningspolitiken och dess framtid (3.1). Därefter presenteras ramprogrammen för forskning och innovation tillsammans med indikationer på nästa ramprogram (FP9) utformning (3.2). Kapitlet avslutas med en genomgång av EU:s nuvarande fleråriga budgettram, indikationer på dess framtida prioriteringar, samt Brexits påverkan på budgettramens omfattning (3.3). Då sammanhållningspolitikens utformning är direkt beroende av budgettramens prioriteringar kommer större delen av diskussionen om dess framtid föras i samband med diskussionen om indikationerna på hur nästa budgettram kommer skilja sig från den nuvarande.

3.1 Sammanhållningspolitiken

Sammanhållningspolitiken har som mål att bidra till ekonomisk, social och territoriell sammanhållning inom EU och syftar till att minska regionala skillnader och ojämlikheter. De ekonomiska, sociala och territoriella skillnaderna mellan regionerna anses undergräva några av EU:s grundvalar, bland annat den inre marknaden och den gemensamma valutan. Trots att de regionala skillnaderna har minskat under de senaste tio åren finns det fortfarande stora skillnader mellan de minst och mest utvecklade regionerna i Europa.

Artikel 174 i Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget) utgör den rättsliga grunden för sammanhållningspolitiken⁵.

Artikel 174

För att främja en harmonisk utveckling inom hela unionen ska denna utveckla och fullfölja sin verksamhet för att stärka sin ekonomiska, sociala och territoriella sammanhållning.

Unionen ska särskilt sträva efter att minska skillnaderna mellan de olika regionernas utvecklingsnivåer och eftersläpningen i de minst gynnade regionerna.

Bland de berörda regionerna ska särskild hänsyn tas till dels landsbygdsområden, dels områden som påverkas av strukturomvandlingar och dels regioner med allvarliga och permanenta, naturbetingade eller demografiska nackdelar, såsom de nordligaste regionerna med mycket låg befolkningstäthet, öregioner, gränsregioner och bergsregioner.

Under innevarande programperiod (2014–2020) har sammanhållningspolitiken i allt större utsträckning också använts som ett viktigt verktyg i det strategiska arbetet med att nå de mål som är satta i Europa 2020, EU:s övergripande strategi med fokus på smart, hållbar och inkluderande tillväxt.

Europa 2020 utgör sedan 2010 EU:s gemensamma tillväxt- och sysselsättningsstrategi. Syftet med strategin är att förbättra förutsättningarna för full sysselsättning och hållbar tillväxt för alla till år 2020. Europa 2020-strategin består av tre prioriteringar:

- Smart tillväxt: utveckla en ekonomi baserad på kunskap och innovation;
- Hållbar tillväxt: främja en koldioxidsnål, resurseffektiv och konkurrenskraftig ekonomi;
- Tillväxt för alla: stimulera en ekonomi med hög sysselsättning och med social och territoriell sammanhållning.

Dessa tre prioriteringar är i sig nedbrutna i fem mål som ska uppfyllas och återspeglas i alla EU:s politiska initiativ och åtgärder. Sammanhållningspolitiken står för cirka en tredjedel av unionens budget under nuvarande fleråriga budgetram, vilket betyder att också dessa åtgärder anpassas för att svara på de utmaningar och mål som identifierats i den övergripande strategin. De mål som är uttalade i Europa 2020 är också närvarande i nationella och regionala styrdokument då dessa nivåer är ansvariga för att målen uppfylls. På regional nivå är detta tydligt, inte minst i de regionala utvecklingsstrategierna (RUS).

⁵ Europeiska unionen (2012), *Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (konsoliderad version)*.

3.1.1 Struktur- och investeringsfonderna

Sammanhållningspolitikens främsta instrument för att motverka de regionala ojämlikheterna är struktur- och investeringsfonderna, också kallade ESI-fonderna. Dessa utgör ett verktyg för hela EU i syfte att skapa hållbar regional tillväxt.

Dessa fonder är av mycket stor betydelse för Central Swedens medlemmar och utgör en betydande del av de regionala utvecklingsmedel som regionerna har att tillgå, särskilt inom området forskning och innovation (FoI). Enligt en kartläggning gjord av Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) utgörs exempelvis 40 procent av Dalarnas totala regionala utvecklingsmedel av finansiering från ESI-fonderna och för programområdet Norra Mellansverige, där Dalarna och Gävleborg ingår, är 85 procent av FoI-medlen från EU finansierat av ESI-fonderna⁶.

Struktur- och investeringsfonderna utgörs av Europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF), Europeiska socialfonden (ESF), Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (EJFLU), Europeiska havs- och fiskerifonden (EHFF) samt Sammanhållningsfonden. ERUF, ESF och Sammanhållningsfonden finansieras under budgetposten för sammanhållningspolitiken medan EJFLU och EHFF finansieras under budgetposten för den gemensamma jordbrukspolitikerna. Medlen inom ESI-fonderna fördelas per medlemsstat och på geografiska områden, NUTS 2-områden, så kallade programområden såsom Östra Mellansverige för ESF och ERUF och NUTS 3-områden (län) för EJFLU och EHFF. Dessa medel är inte konkurrensutsatta, vilket betyder att samtliga områden har en viss andel av fondernas budget avsatta för regionerna i fråga. Detta innebär att finansieringen från ESI-fonderna är relativt lättillgängliga för regionala aktörer att ta del av.

Central Sweden har i denna rapport valt att endast innefatta ERUF. Avgränsningen har gjorts då denna fond har störst påverkan på Central Swedens medlemsorganisationers kapacitetsbyggande insatser för att stötta de regionala innovationssystemen. ESF kan i viss utsträckning användas för att finansiera projekt som bidrar till kapacitetsbyggande insatser inom de regionala innovationssystemen, men i den datainsamling Central Sweden gjort hade ESF inte en signifikant påverkan på helhetsbilden över innovationssystemens finansiering och har därför uteslutits ur rapporten. EJFLU och EHFF används i mycket begränsad utsträckning för insatser i innovationssystemet. Sammanhållningsfonden riktar sig endast till medlemsstater vars bruttonationalinkomst (BNI) per invånare understiger 90 % av genomsnittet i EU och är således inte tillgänglig för svenska regioner.

Europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF)

Europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF) avser minska skillnaderna i utvecklingsnivåerna i de europeiska regionerna och underutvecklingen i de minst gynnade regionerna. Särskild uppmärksamhet riktas till regioner som lider av allvarliga och permanenta naturbetingade eller demografiska svårigheter, såsom de glesbefolkade norra regionerna samt ö-, gräns- och bergsregioner. Fonden ska bland annat prioritera stöd till forskning, transnationella samarbeten,

⁶ Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) (2017), *Regionalt utvecklingskapital – kartläggning av regionala utvecklingsresurser*, s. 32

teknisk utveckling, små och medelstora företag och övergången till en koldioxidsnål ekonomi inom alla sektorer. I Sverige är Tillväxtverket förvaltande myndighet för de åtta regionala strukturfondsprogrammen, anpassade efter programområdenas behov, samt det nationella regionalfondsprogrammet.

Under budgetposten för ERUF finansieras också programmen för europeiskt territoriellt samarbete (INTERREG). Programmen avser främja gränsöverskridande sätt att lösa problem och gemensamt utveckla olika geografiska områdenas potential. Det finns tre olika kategorier av territoriella program:

1. Gränsöverskridande samarbete, så kallade INTERREG A-program såsom INTERREG-programmet för Sverige-Norge och Central Baltic, som omfattar regioner runt mellersta Östersjön.
2. Transnationellt samarbete, större områden som omfattar flertalet grannländer. Exempelvis Östersjöprogrammet och INTERREG-programmet för Norra Periferin och Arktis.
3. Mellanregionalt samarbete avser samarbeten mellan regioner utan gemensamma gränser. Exempel på sådana program är INTERREG Europa, ESPON, URBACT och INTERACT.

3.1.2 Sammanhållningspolitikens framtid

Detta avsnitt ämnar ge en första inblick i de diskussioner som i dagsläget förs om sammanhållningspolitikens framtid. Ytterligare påverkansfaktorer för sammanhållningspolitikens framtida utformning och en mer djuplodande analys presenteras i avsnittet om EU:s fleråriga budgetram (3.3) då dessa diskussioner är tätt sammankopplade.

Sammanhållningspolitiken har, tillsammans med jordbrukspolitiken, under en längre tid varit ett av EU:s största utgiftsområden. Dock har detta politikområdes europeiska mervärde kommit att ifrågasättas under de senaste åren. Något förenklat kan europeiskt mervärde anses föreligga när 1 euro spenderad på europeisk nivå har större effekt än 1 euro spenderad på nationell nivå. Vissa aktörer, företrädesvis en grupp av medlemsstater, hävdar att det är svårt att bevisa att de medel som läggs på sammanhållningspolitiken har tillräckligt stort europeiskt mervärde. Samtidigt har andra politikområden såsom migration, säkerhet och försvar fått ökad betydelse. Därför finns det en relativt stor opinion bland medlemsstaterna, och till viss del inom kommissionen, för att sammanhållningspolitikens budgetmässiga betydelse bör reduceras betänkligt under kommande långtidsbudget till förmån för andra, mer prioriterade områden. En minskning av medlen som tilldelas sammanhållningspolitiken skulle också möjliggöra en reducerad medlemsavgift för ett flertal medlemsstater, något Sveriges regering förespråkar.

Vidare kommer Storbritanniens utträde ur unionen påverka EU:s framtida fleråriga budgetramar då landet är en nettobidragsgivare. Detta kommer sannolikt leda till omfattande nedskärningar, vilket, byggt på argumentationen i stycket ovan, troligen kommer leda till att sammanhållningspolitiken i framtiden blir föremål för nedskärningarna.

3.2 EU:s ramprogram för forskning och innovation

Till skillnad från sammanhållningspolitikens medel, som fördelas till regioner utifrån en geografisk indelning, är medlen inom EU:s ramprogram för forskning och innovation konkurrensutsatta. Detta innebär att projektägare som önskar finansiera ett visst projekt genom en av programmets utlysningar gör detta i konkurrens med andra europeiska aktörer som söker samma medel. Ett ofta återkommande villkor för att få motta finansiering genom sektorsprogram såsom ramprogrammet är att projektet ska vara transnationellt och involvera aktörer från ett antal europeiska länder. Detta betyder i sin tur att aktörer som önskar söka finansiering genom ramprogrammet bör ha etablerade europeiska kontakter genom exempelvis internationella nätverk. Denna typ av ansökningar kräver därmed en omfattande regional kapacitet för att forma partnerskap och skriva ansökningar som kan konkurrera med andra europeiska aktörer.

3.2.1 Från FP1 till Horisont 2020

Den dåvarande Europeiska Gemenskapen började arbeta inom forskningsområdet på 1970-talet i och med upprättandet av de första forskningsprogrammen. Dessa etablerades efter hand utifrån de behov som uppstod för forskning på europeisk nivå. I början av 1980-talet föreslog Europeiska kommissionen införandet av ramprogram för forskning (FP, efter engelskans "Framework Programme") som ett strategiskt verktyg för att samordna europeisk forskning. Ramprogrammen skulle främja moderniseringen av offentliga forskningsorganisationsstrukturer och begränsa dubbelarbete inom forskningsverksamheten i Europa.

Det första ramprogrammet (FP1) infördes 1983. I samband med uppförandet av FP2 och FP3 1987 respektive 1990⁷ utökades ramprogrammets budget. I samband med Maastrichtfördragets inrättande 1993 omvandlades ramprogrammen till finansiella verktyg för att styra europeisk forskning. När FP4 och FP5 upprättades 1994 respektive 1998 lades ett större fokus på att ramprogrammen skulle ta sig an aktuella samhällsliga utmaningar och stödja fler aktiviteter i innovationsprocessen. År 2000 inrättades European Research Area (ERA) för att sammanlänka det fragmenterade europeiska forskningslandskapet. FP6 och FP7 antogs 2002 respektive 2006 och utformades för att ytterligare bidra till att nå ERA:s mål⁸.

I samband med att EU formulerat en egen forsknings- och innovationspolitik, samt att ramprogrammets mål utvidgats, har andelen medel som allokeras till forskning och innovation ökat. År 1981 representerade forskningsmedel mindre än två procent av EU:s totala budget. Under nuvarande programperiod är den andelen cirka 7,5 procent. Detta är ett tydligt tecken på att forskning och innovation är ett politikområde som ökat i betydelse för EU över tid.

⁷ Ramprogrammen följde den dåvarande fleråriga budgetens längd på fyra år, till skillnad från den nuvarande perioden som är på sju år.

⁸ European Parliamentary Research Service (2017), *EU framework programmes for research and innovation: Evolution and key data from FP1 to Horizon 2020 in view of FP9*.

2010 antogs Europa 2020-strategin och dess flaggskeppsinitiativ Innovationsunionen. Detta låg till grund för utformningen av det åttonde ramprogrammet som fick namnet Horisont 2020. Horisont 2020 är EU:s ramprogram för forskning och innovation för perioden 2014–2020 och fokuserar på att omvandla vetenskapliga genombrott till innovativa produkter och tjänster, med målet att skapa tillväxt och nya jobb. Horisont 2020 är framförallt ett program som förenklar regelverket genom att samordna tre ramprogram och initiativ från föregående programperiod: Sjunde ramprogrammet för forskning och teknisk utveckling (FP7), delar av Konkurrenskraft och innovationsprogrammet samt de initiativ som administreras av Europeiska institutet för innovation och teknik.

Programmet är uppdelat i tre fokusområden efter de huvudprioriteringar för forskning och innovation som EU-kommissionen tagit fram till år 2020. Dessa inriktningar innebär att man går ifrån den tematiska strukturen som fanns i FP7, vilket gör att vissa av de tidigare tematiska områdena blir bredare samhällsutmaningar. Horisont 2020 går därmed längre i både omfattning och ambition än FP7. Däremot har flera av FP7:s teman integrerats i Horisont 2020. Horisont 2020:s tre delar är:

1. Spetskompetens: Den första delen fokuserar på att stärka EU:s globala ställning inom forskning och innovation. Inom denna del ryms satsningar på det Europeiska forskningsrådet (ERC), mobilitetsprogrammet Marie Curie, forskningsinfrastruktur samt samverkansforskning inom nya lovande forskningsområden, så kallade "Future and Emerging Technologies" (FET).
2. Industriellt ledarskap: Del två handlar om att göra Europa mer attraktivt för investeringar i forskning och innovation samt att skapa jobb och tillväxt som ett svar på den ekonomiska krisen. Syftet är även att attrahera mer privata och strategiska investeringar till forskning och innovation. Detta ska bland annat ske genom riskkapital, stöd till innovationer i små och medelstora företag samt satsningar på så kallade "Key Enabling Technologies" (KET) inom informations- och kommunikationsteknik (IKT), bioteknologi, nanoteknologi, avancerade material, produktion och rymdteknik.
3. Samhälleliga utmaningar: Den tredje delen fokuserar på de stora samhälleliga utmaningar som EU och resten av världen står inför. För att hitta lösningar till dessa utmaningar krävs tvärvetenskapliga samarbeten som inkluderar samhällsvetenskap och humaniora. Här ligger fokus på sju tematiska utmaningsområden.

I enlighet med principen om europeiskt mervärde finansierar Horisont 2020 storskaliga projekt för att stödja forskning som tar sig an samhälleliga utmaningar som sträcker sig över geografiska gränser och skapar konkurrens mellan europeiska forskningsprojekt. För både de tidigare och det nuvarande ramprogrammet för forskning och innovation har det varit en utmaning att balansera två för EU viktiga mål: excellens⁹ och sammanhållning. Dessa mål står i konflikt med varandra

⁹ Med excellens menas att attrahera och stödja de innovatörer och forskare vars projekt anses ha den högsta potentialen baserat på kvalitén och skalbarheten av projektidén. Urvalet av projekt sker i konkurrens med aktörer från hela EU; därmed finns inga geografiska eller politiska kriterier i urvalsprocessen.

så tillvida att varje ramprogram ska bidra till att Europa är en ledande aktör inom forskning och samtidigt säkerställa att alla regioner i unionen ska få ta del av medlen för att genomföra kapacitetsbyggande insatser och kunna skapa ett konkurrenskraftigt regionalt innovationssystem. Det förstnämnda av de två målen prioriteras i dagsläget framför det andra, vilket tenderar att leda till en koncentration av ramprogrammets medel till vissa, redan framstående, regioner och stater.

För att garantera att alla regioner får ta del av ramprogrammets medel har delar av dess budget allokaterats till åtgärder för att ”öka deltagandet” och att ”sprida excellens”. Vidare arbetar också kommissionen för att öka synergier mellan ESI-fonderna, som också har till uppgift att öka regioners innovationskapacitet, och ramprogrammet för forskning och innovation, för att dessa finansiella verktyg ska kunna användas tillsammans på ett effektivt sätt. Detta har dock visat sig komplicerat då regelverken för och administrationen av ramprogrammet respektive ESI-fonderna skiljer sig avsevärt.

3.2.2 Utformningen av FP9

Diskussionen rörande utformningen av FP9, det kommande ramprogrammet, har redan påbörjats. Kommissionären för forskning och innovation, Carlos Moedas, har sammansatt en expertgrupp av europeiska forskare som fått uppgiften att undersöka hur nästa ramprogram bör utformas. Expertgruppen har också författat en rapport, kallad LAB – FAB – APP¹⁰, i vilken de bland annat understryker vikten av att forskning och innovation i framtiden tilldelas mer medel än i nuläget samt att kommande ramprogram bör utformas för att ge största möjliga avtryck på samhället, bland annat genom att skapa nya marknader. Det bör dock poängteras att denna rapport endast utgör en del av diskussionen om nästkommande ramprogram.

Kommissionen väntas komma med ett förslag på ett nytt ramprogram under hösten 2018. Det går emellertid redan nu, utifrån den historiska utvecklingen av ramprogrammet och en analys av nutida problem, att identifiera ett antal utmaningar som bör bemötas inom ramen för FP9. En av de mest uppenbara utmaningarna är att det för närvarande inte finns någon övergripande politisk strategi för EU, likt Europa 2020, för perioden efter 2020. Då det inte existerar en tydlig politisk vision för en framtida europeisk forsknings- och innovationspolitik skapar detta osäkerhet kring vilka utmaningar som kommande ramprogram bör bemöta samt vilka strategiska mål som ska uppnås genom programmet.

En annan av de mest betydande frågorna för programmets framtid är hur det bör balansera excellens, som tenderar att leda till en koncentration av ramprogramsmedel till resursstarka regioner, och europeisk sammanhållning, som minskar skillnaderna i regional innovationskapacitet inom unionen. Enligt en rapport från Vinnova, Sveriges innovationsmyndighet, kan Storbritanniens utträde ur EU medföra att nästa ramprogram fokuserar mindre på excellens än tidigare¹¹. Detta beror på att landet, tillsammans med Sverige,

¹⁰ Europeiska kommissionen (2017), *LAB – FAB – APP — Investing in the European future we want*.

¹¹ Vetenskapsrådet & Vinnova (2017), *Forskning- och innovationssamarbete i skuggan av Brexit: delrapport*, s. 43

är en av de medlemsstater som förespråkat att excellens i forskning bör prioriteras före ett breddat deltagande i ramprogrammen.

Sveriges regering presenterade i slutet av oktober 2017 sin position rörande utformningen av FP9. I dokumentet återfinns regeringens åsikter om vilken struktur och vilka mål nästa ramprogram bör ha men också en mer allmän position om nästkommande budgetram. I sin position skriver regeringen: ”Den svenska regeringen har tidigare meddelat att det övergripande målet för nästa budgetperiod är en modern EU-budget med omprioriteringar till fördel för gemensamma åtgärder som säkerhet, migration, konkurrenskraft, forskning och klimatomställning. Det sker genom väsentliga minskningar av utgiftsramarna för jordbrukspolitiken och sammanhållningspolitiken”¹². Sedermera beskrivs hur regelverket för deltagande i ramprogrammet bör utformas. Om detta skriver regeringen att ”en viktig förutsättning för EU-finansiering är att urvalet av FoI-projekt beaktar och görs på basis av excellenskriteriet och inte utifrån geografiska-, solidaritets-, eller rättviseargument”¹³. Därmed är Sveriges position inför framtida förhandlingar att de mest framstående och konkurrenskraftiga europeiska projekten företrädesvis bör få ta del av finansieringen i kommande ramprogram.

Dock bör det poängteras att regeringen i dokumentet också understryker vikten av kapacitetsbyggande åtgärder inom forskning och innovation, vilka ska ske inom ramen för regionala smart specialiseringsstrategier. Enligt positionen bör dessa användas för att säkra synergier och strategisk samordning av olika program på regional, nationell och europeisk nivå. Därtill uttrycker regeringen att det är önskvärt att EU-program som inkluderar finansiering av forskning- och innovation bör komplettera varandra samt att en harmonisering av olika regelverk för finansiering bör ske för att skapa synergieffekter¹⁴.

3.3 EU:s fleråriga budgetram

Den nuvarande fleråriga budgetramen sträcker sig över perioden 2014–2020. Nästa fleråriga budgetram kommer således börja gälla från och med 2021 och dess utformning har redan börjat diskuteras flitigt. Resultatet av de långa förhandlingar som stundar kommer att påverka samtliga politikområden. Detta innebär att det är av stor vikt att ta vara på de indikationer som ges om hur diskussionerna utvecklas för att kunna planera och utvärdera de åtgärder som kan krävas för att anpassa verksamheten till nya förutsättningar.

I detta avsnitt kommer en överblick ges av hur den nuvarande fleråriga budgetramen är utformad (3.3.1). Därefter kommer en sammanställning presenteras av de indikationer som finns idag om vilka utgiftsområden som kommer prioriteras i nästa fleråriga budgetram (3.3.2). Till sist tillägnas Storbritanniens utträdes påverkan på nästa budgetram ett separat avsnitt (3.3.3).

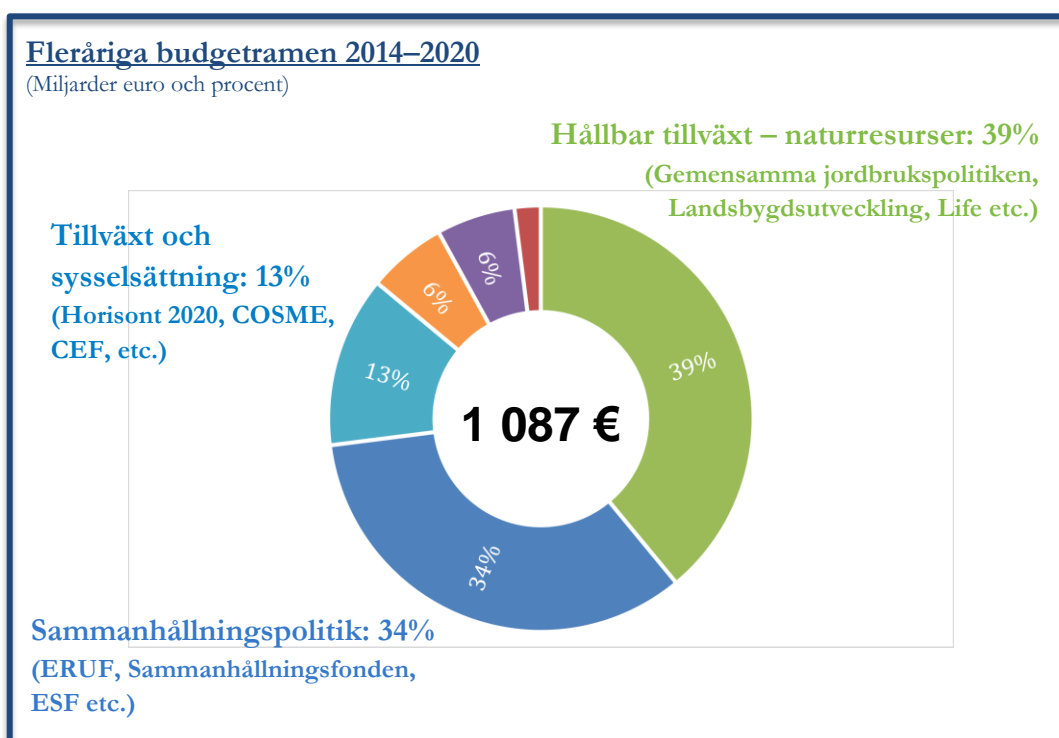
¹² Näringsdepartementet & Utbildningsdepartementet (2017), *Synpunkter inför diskussion om nästa ramprogram för forskning och innovation*, s. 1.

¹³ *Ibid.*

¹⁴ Näringsdepartementet & Utbildningsdepartementet (2017), *Synpunkter inför diskussion om nästa ramprogram för forskning och innovation*, s. 6.

3.3.1 Den nuvarande fleråriga budgetramen (2014–2020)

Den nuvarande fleråriga budgetramen (ofta förkortat MFF efter engelskans ”Multiannual Financial Framework”) är den femte i ordningen och sträcker sig över perioden 2014–2020. En flerårig budgetram sträcker sig över minst fem år och säkerställer att unionens utgifter hanteras korrekt och inom ramarna för dess tillgängliga resurser. Nedan illustreras hur den nuvarande budgetramen fördelas mellan de tre största utgiftsområdena: ’Hållbar tillväxt – naturresurser’, ’Sammanhållningspolitik’, och ’Tillväxt och sysselsättning’¹⁵.

3.3.2 Indikationer på prioriteringar i nästa budgetram

Kommissionen ska presentera ett förslag på utformningen av nästa fleråriga budgetram i maj 2018. Förslaget har dock redan blivit försenat på grund av den komplicerade situation som uppstått i samband med Storbritanniens utträde ur unionen (Brexit). Det är ännu mycket osäkert hur nästa budget kommer se ut, men då Storbritannien som nettobidragsgivare lämnar, är en minskning av budgeten att vänta. Storleken på nästa budget är följaktligen starkt beroende av resultatet av utträdesförhandlingarna. Brexits påverkan på nästa fleråriga budgetram kommer diskuteras vidare under punkt 3.3.3.

¹⁵ Europeiska kommissionen (2017), *Diskussionsunderlag om framtiden för EU:s finanser*, s.6.

I utformningen av den fleråriga budgetramen läggs stor vikt vid vilka utgiftsområden som kan påvisa ett europeiskt mervärde. När budgetramen nu ska skäras ned kommer det så kallade mervärdestestet bli ännu hårdare för att avgöra vilka delar som ska tas bort. Det diskuteras nu om nedskärningen ska genomföras genom små nedskärningar på alla områden eller genom att ta bort en större andel av ett utgiftsområde som bedöms påvisa ett lägre mervärde. Det sistnämnda av dessa alternativ kan komma att bli aktuellt, särskilt om historiska diskussioner rörande sammanhållningspolitiken tas i beaktning. Vidare ligger även sammanhållningspolitiken och den gemensamma jordbrukspolitiken dessutom nära till hands att minska då de utgör de två största utgiftsområdena inom budgeten. Det är därför av yttersta vikt att förespråkare för dessa områdenas fortsatta stora roll i EU-budgeten påvisar utgiftsområdenas europeiska mervärde.

Sammanhållningspolitiken står för 34 procent av EU:s nuvarande budgetram. Detta politikområde, och dess andel av budgeten, har länge varit kontroversiellt. Under utformandet av den fleråriga budgetramen för åren 2014–2020 diskuterades vilka regioner som skulle kunna få ta del av struktur- och investeringsfonderna. Många länder, inklusive Sveriges dåvarande regering, ansåg att endast de minst utvecklade regionerna skulle omfattas av fonderna. Genom att reducera strukturfondernas omfattning skulle även budgetposten minska och på så vis även EU-ländernas medlemsavgift. Argument likt dessa kommer sannolikt även att presenteras i förhandlingarna inför nästa budgetram, särskilt i skuggan av Brexit. Det finns redan tecken på en sådan argumentation från medlemsstater och, till viss del, kommissionen. I ett nyligen publicerat diskussionsunderlag från kommissionen om EU:s framtida finanser lyftes exempelvis frågan huruvida finansiering från sammanhållningspolitiken i framtiden bör vara tillgänglig för mer utvecklade regioner¹⁶. Dock finns det delar inom kommissionen, företräddesvis generaldirektoratet för regionalpolitik, som i den sjunde sammanhållningsrapporten argumenterar för att det finns ett antal utmaningar, såsom migration, klimatförändringar och bristande innovation, som inte är begränsade till de mindre utvecklade regionerna och därför rättfärdigar att även mer utvecklade regioner får ta del av den framtida sammanhållningspolitiken¹⁷.

För närvarande framstår det således som att debatten inom kommissionen gällande framtidens sammanhållningspolitik präglas av interna stridigheter och att ett antal medlemsstater, däribland Sverige, kan komma att förespråka att betydande nedskärningar bör göras inom ett fåtal områden, med särskilt fokus på sammanhållningspolitiken. Det är svårt att avgöra hur stora eventuella nedskärningar kan bli, men budgetkommissionär Günther Oettinger gav en indikation på att en ”förnuftig nedskärning av sammanhållningspolitiken på 5–10 % är möjlig” under ett framförande på kommissionens konferens om nästa fleråriga budgetram¹⁸. Oavsett hur stor nedskärningen blir kommer de regioner som klassas som ’mer utvecklade’, vilket inkluderar samtliga svenska regioner, med stor sannolikhet vara de första som drabbas av en reduktion av medlen till sammanhållningspolitiken.

¹⁶ Europeiska kommissionen (2017), *Diskussionsunderlag om framtiden för EU:s finanser*, s.6.

¹⁷ Europeiska kommissionen (2017), *Sjunde rapporten om ekonomisk, social och territoriell sammanhållning*, s. 17.

¹⁸ https://ec.europa.eu/epsc/events/shaping-our-future-designing-next-multiannual-financial-framework_en

Det huvudsakliga fokuset kring sammanhållningspolitikens budget och utformning kretsar kring dess europeiska mervärde. Motståndare till sammanhållningspolitiken menar att det är svårt att påvisa i vilken utsträckning dessa insatser faktiskt ger reella resultat. Trots att politiken kan ha haft betydande effekt kan detta vara svårt att omsätta i konkreta siffror vilket gör att sammanhållningspolitiken är föremål för kritik.

Trots att det i nuläget är svårt att förutsäga exakt hur sammanhållningspolitiken kommer utvecklas finns det ett antal förändringar i dess framtida utformning som går att förutsäga med relativt stor säkerhet. En av dessa förändringar är att kraven på medfinansiering för insatser inom sammanhållningspolitiken troligtvis kommer öka under kommande budgetram. En annan trolig förändring är ett ökat användande av finansiella instrument, då politikområdets budget sannolikt kommer minska. Dessa två åtgärder kan komma att innebära en ansenlig ekonomisk börda för regioner som i dagsläget i hög grad förlitar sig på medel från ESI-fonderna för att finansiera det regionala utvecklingsarbetet.

Gällande ramprogrammet för forskning och innovation är det få som ifrågasätter dess europeiska mervärde – detta då programmet har en koordinerad funktion för europeisk forskningspolitik, hanterar samhällsutmaningar som inte kan bemötas av en enskild stat samt ökar Europas konkurrenskraft. Effekten av att det upplevda tydliga mervärdet förväntas vara att det framtida ramprogrammets budget inte kommer minska i någon större utsträckning jämfört med dagens nivåer. Ett exempel på denna typ av argumentation är budgetkommissionär Günther Oettingers tal på kommissionens konferens om utformningen av nästa fleråriga budgetram där han förordade att ramprogrammet för forskning och innovation inte bör omfattas av några nedskärningar då de är centrala för EU:s framtida utveckling¹⁹. Detta återspeglas också i Sveriges position angående utformningen av FP9²⁰.

3.3.3 Brexits påverkan på nästa budgetram

Den oberoende tankesmedjan European Policy Centre har i en rapport försökt uppskatta hur Brexit kan komma att påverka EU:s framtida budgetramverk. Några av slutsatserna från denna rapport presenteras nedan.

Storbritannien har under hela sitt medlemskap i EU bidragit till en betydande del av unionens budget. Alltsedan landet 1985 förhandlade till sig en rabatt på sin medlemskapsavgift har Storbritannien stått för i genomsnitt 12% av EU:s totala budget, och bidrog 2015 med 21,4 miljarder euro²¹. Vidare är Storbritannien en av de medlemsstater som bidrar med mer medel till budgeten än vad landet sedermera får tillbaka, en roll som allmänt kallas för nettobidragsgivare.

¹⁹ https://ec.europa.eu/epsc/events/shaping-our-future-designing-next-multiannual-financial-framework_en

²⁰ Näringsdepartementet & Utbildningsdepartementet (2017), *Synpunkter inför diskussion om nästa ramprogram för forskning och innovation*, s. 1.

²¹ European Policy Centre (2017), *EU budget post-Brexit – Confronting reality, exploring viable solutions*. s. 12-13

Det område inom vilket Storbritannien i nuläget mottar sin största andel av EU-medel är forskning och innovation. Under 2015 mottog landet 1,3 miljarder euro inom området vilket gjorde dem till den största mottagaren för forskning- och innovationsmedel inom EU. Trots detta har landet varit en nettobidragsgivare även inom detta utgiftsområde under de senaste åren²².

En annan budgetpost inom vilken Storbritannien mottar en mindre andel av EU-medel än andra medlemsstater är sammanhållningspolitiken. Trots sin position som en av EU:s största medlemsstater mottar landet endast cirka tre procent av unionens totala utgifter för ekonomisk, social och territoriell sammanhållning, vilket placerar dem först på elfte plats över mottagarländer för dessa medel. Då Storbritannien tar del av en oproportionerligt liten del av sammanhållningspolitiken i relation med vad landet bidrar med, kommer sammanhållningspolitiken i framtiden utgöra ett område med särskilt stora budgetunderskott jämfört med dagens läge²³.

Det finns ett antal möjliga scenarion rörande möjliga avtal mellan EU och Storbritannien post-Brexit, vilka alla har olika påverkan på EU:s framtida budget. Bland de alternativ som nämns lyfts den norska modellen som ett, om än inte så sannolikt, alternativ. Genom de avtal som kallas European Free Trade Agreement, EFTA, och Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, EES, får Norge, med några undantag, tillgång till den inre marknaden med fri rörlighet för varor, tjänster, personer och kapital. I utbyte mot detta bidrar landet, direkt och indirekt, med medel till EU:s gemensamma budget. Då jordbruksprodukter, som är en stor exportindustri för Storbritannien, inte omfattas av detta avtal skulle EU även kunna ta in ansevärliga summor i tull från Storbritannien. EPC beräknar trots detta att Storbritannien i detta scenario skulle betala in endast 16–17 procent av vad man idag bidrar med till EU:s budget²⁴.

Ett annat alternativ är den samarbetsform som Schweiz har valt. Detta samarbete bygger på ett hundratal bilaterala avtal mellan EU och Schweiz och genom denna lösning tillåts Schweiz delta i vissa av EU:s program, såsom Horisont 2020. Även denna sorts samarbete kräver att landet i fråga bidrar till EU:s budget. I Storbritanniens fall skulle denna summa uppgå till mellan 11–17 procent av dess nuvarande bidrag till budgeten²⁵. Det som främst talar emot de två ovan nämnda samarbetsformerna är att de inkluderar fri rörlighet av människor mellan Storbritannien och EU, något Storbritannien uttryckligen motsatt sig.

Faktum är att EPC anser att unionen rent budgetmässigt skulle kunna se ”No deal”-scenariot som det mest önskvärda, åtminstone på kort sikt. Under detta scenario skulle inget avtal finnas mellan parterna och Storbritanniens handelsrelationer med EU baseras på World Trade Organisations (WTO) regler. Detta skulle innebära att tullar återinfördes mellan de två handelsblocken vilket enligt EPC, givet dagens handelskvoter, årligen skulle generera 4,2

²² *Ibid.*, s. 15.

²³ *Ibid.*, s. 16.

²⁴ *Ibid.*, s. 18–20.

²⁵ *Ibid.*, s. 22–23, 25.

miljarder euro till EU:s budget. Denna summa är högre än den som beräknas för den norska modellen²⁶.

Kommissionen och medlemsstaterna har en stark önskan om att Storbritannien ska stå för de kostnader som landets utträde ur unionen innebär. Denna ”nota” inkluderar ansvaret för pensioner för brittiska kommissionstjänstemän, lånegarantier samt bindande tidigare budgetåtaganden. Kommissionen har tidigare satt summan för kostnader relaterade till Brexit till 60 miljarder euro, en summa som ska förhandlas vidare. ”Notan” för utträdet skulle kunna betalas under flera år vilket eventuellt kommer kunna bidra till en mer balanserad budget under en övergångsperiod²⁷.

Det står således klart är att EU:s budget kommer att minska i och med Brexit, om inte de andra medlemsstaterna accepterar att kompensera för bortfallet, något som är högst otroligt. Enligt EPC skulle budgeten behöva reduceras med 5–10 % för att bli balanserad även i ett scenario där de kvarvarande medlemsstaterna skulle skära ned budgeten på samtliga områden motsvarande summorna landet i nuläget mottar²⁸. Dock bör det poängteras att summan budgeten måste minska är helt beroende på vilket slags överenskommelse Storbritannien når med EU angående ett avtal post-Brexit.

²⁶ *Ibid.*, s. 27.

²⁷ *Ibid.*

²⁸ *Ibid.*, s. 29.

4 Projektfinansiering i regionerna

Sammanfattning

I Central Swedens ägarregioner kommer nära hälften av de regionala utvecklingsmedlen från ESI-fonderna, vilket kan jämföras med de nationella och europeiska konkurrensprövade medlen som tillsammans bara utgör en dryg åttondel.

Det statistiska underlaget i detta kapitel visar att finansiering från Europeiska regionala utvecklingsfonden är en förutsättning för de insatser regionerna företar sig för att stärka respektive innovationssystem. Samtidigt är de regionala aktörernas deltagande i EU:s ramprogram för forskning och innovation begränsat och i låg utsträckning kopplat till de styrkeområden som definierats i respektive regions smarta specialiseringsstrategi.

I detta kapitel ges läsaren en överblick av hur projektfinansieringen i regionerna ser ut i dagsläget. Kapitlet inleds med en sammanställning av de totala regionala utvecklingsmedlen Central Swedens ägarregioner tar del av, fördelningen mellan nationella kompensatoriska medel, ESI-fonderna och konkurrensutsatta medel (4.1). Sedan följer två avsnitt som presenterar regionsspecifik statistik över den europeiska finansiering Central Swedens ägarregioner får för kapacitetsbyggande åtgärder och för att stärka de regionala innovationssystemen. Först presenteras statistik över samtliga projekt som under nuvarande programperiod beviljats finansiering från Europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF), och vilka enligt Central Swedens bedömning ämnar stödja och utveckla det regionala innovationssystemet (4.2). Sedan görs en liknande sammanställning över den finansiering från det åttonde ramprogrammet för forskning och innovation, Horisont 2020, som gått till aktörer inom Central Swedens medlemsregioner (4.3).

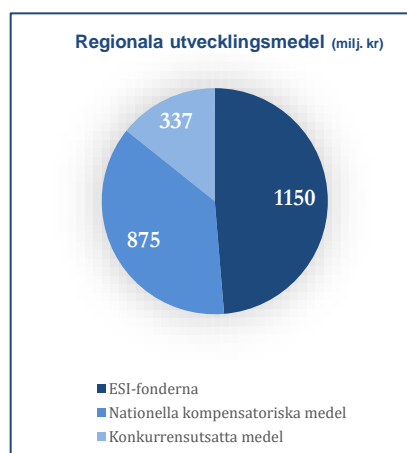
4.1 Förutsättningar för regionalt kapacitetsbyggande

Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) tog hösten 2017 fram en rapport kallad *Regionalt utvecklingskapital – Kartläggning av regionala utvecklingsresurser*. I rapporten har SKL undersökt hur fördelningen av regionala utvecklingsmedel sett ut mellan finansieringskällor såsom nationella kompensatoriska medel, europeiska struktur- och investeringsfonderna (ESI-fonderna), nationella och europeiska konkurrensutsatta medel, samt regionernas skattemedel eller medlemsavgifter. Kartläggningen gällde åren 2014–2016.

Med kompensatoriska medel menas i detta fall ESI-fonderna samt nationella medel såsom 1:1 projektmedel, 1:1 regionala företagsstöd och transportstöd. Konkurrensutsatta medel hänvisar i detta fall till medel från Horisont 2020, Vinnovas program, Tillväxtverkets projektmedel 1:5 samt

Energimyndighetens anslag 1:4²⁹. Rapporten visar att finansieringen från ESI-fonderna till Central Swedens tre ägarregioner sammanlagt uppgår till 1,15 miljarder kronor under de nämnda åren. Den motsvarande siffran för nationella kompensatoriska medel är 875 miljoner kronor. De konkurrensutsatta medlen uppgår till 337 miljoner kronor³⁰.

Därmed bekräftar SKL:s kartläggning betydelsen av ESI-fonderna i Central Swedens ägarregioner då den visar att 48,8 % av anslagen för åren 2014–2016 härstammar från ESI-fonderna. Detta är viktigt i sammanhanget då rapporten visar att regioner med en hög andel konkurrensprövade medel tenderar att ha mer regionala utvecklingsresurser i absoluta tal. Konkurrensprövade medel är fördelaktiga då de tillåter regioner att söka medel utifrån de förutsättningar och prioriteringar som regionen har. Detta gäller inte för de icke-konkurrensutsatta medlen då de i en högre grad är villkorade, något som begränsar vilka projekt som kan finansieras av regionerna³¹.

Resonemanget utvecklas vidare i rapporten då det konstateras att möjligheterna att öka det totala regionala utvecklingskapitalet framförallt finns inom de konkurrensprövade medlen. De län som i hög utsträckning är beroende av medel som inte är konkurrensprövade får en form av inbyggt kapacitetstak då dessa utgår från ett fast ramverk utifrån vilket medlen distribueras³². De regioner som har kapacitet att konkurrera om medel från program som Horisont 2020, vars totala budget för perioden 2014 – 2020 är ungefär 80 miljarder euro och inom vilket finansiering söks i konkurrens med andra europeiska projekt, har betydligt fler finansieringsmöjligheter att tillgå. Slutsatsen som SKL drar av detta är att de regioner som redan har en god kapacitet att anskaffa sig regionala utvecklingsmedel tenderar att kunna bygga mer kapacitet medan de regioner som i hög grad är beroende av kompensatoriska medel tenderar att hamna efter på grund av deras begränsade möjligheter att genomföra kapacitetshöjande insatser³³.

Rapporten anknyter även detta till medlen för forskning och innovation, genom att fastslå att de regioner som, likt Central Swedens medlemsorganisationer, i hög grad är beroende av ESI-fonderna för att finansiera kapacitetsbyggande insatser inom forskning och innovation, riskerar att halka efter än mer om anslagen för sammanhållningspolitiken minskas under kommande budgetram. Detta eftersom regionerna inte kommer ha möjlighet att bygga den regionala

²⁹ Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) (2017), *Regionalt utvecklingskapital – kartläggning av regionala utvecklingsresurser*, s. 11.

³⁰ *Ibid.*, s. 21, 23, 25.

³¹ *Ibid.*, s. 33.

³² *Ibid.*, s. 31.

³³ *Ibid.*, s. 33.

kapacitet som krävs för att söka konkurrensutsatta medel inom exempelvis ramprogrammet för forskning och innovation.³⁴

Det bör poängteras att rapportens kartläggning och slutsatser, med stycket ovan som undantag, gäller det övergripande regionala utvecklingskapitalet och inte de anslag som specifikt berör forskning och innovation. De siffror som presenteras nedan behandlar däremot specifikt de projekt som regionala aktörer fått för projekt som ämnar att bygga kapacitet och stödja det regionala innovationssystemet.

4.2 Europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF)

Nedan presenteras statistik över samtliga projekt som under nuvarande programperiod beviljats finansiering från Europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF), och vilka enligt Central Swedens bedömning ämnar stödja och utveckla det regionala innovationssystemet. Projekten i fråga utgörs huvudsakligen av projekt som Tillväxtverket i sin projektbank sorterat under insatsområdet ”att stärka forskning, teknisk utveckling och innovation”, men även projekt inom andra insatsområden, som ansetts vara relevanta för rapporten, har inkluderats i statistiken. Statistiken är uppdelad efter län. Det bör dock poängteras att det återstår en betydande del av innevarande programperiod och att denna statistik endast gäller projekt som beviljats finansiering mellan januari 2014 - november 2017. Vidare bör det också understrykas att i de fall där två eller fler län har fått medel till länsöverskridande projekt har dessa medel räknats till länens totala ERUF-stöd, trots att de inte fått några medel för projektet³⁵. Därmed är den verkliga totala finansieringen för projekten lägre än vad som framgår i tabellerna. Bilaga 1 presenterar en sammanställning av de projekt analysen är baserad på.

I sammanställningarna lyfts även projekt som är direkt kopplade till att stärka arbetet med smart specialisering fram. Som påtalats ett flertal gånger i denna rapport kretsar debatten kring utformandet av nästa budgetram mycket kring frågan om europeiskt mervärde. När budgetramen inför nästa programperiod kommer att minska så kommer det så kallade mervärdestestet bli ännu hårdare för att avgöra vilka delar som ska tas bort. Sammanhållningspolitikens europeiska mervärde har kommit att ifrågasättas under de senaste åren. Vissa aktörer, företrädesvis en grupp av medlemsstater, hävdar att det är svårt att bevisa att de medel som läggs på sammanhållningspolitiken har tillräckligt stort europeiskt mervärde.

Smart specialisering syftar till stor del till att genom komparativa fördelar och mer fokusering göra regioner och Europa som helhet mer konkurrenskraftigt. På så sätt ska kapaciteten för innovation och entreprenörskap i alla regioner kunna utnyttjas. Vidare är smart specialisering tänkt att förenkla interregionala samarbeten genom att regioner som identifierat liknande eller komplementära områden för smart specialisering, och därmed indikerat att dessa är

³⁴ Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) (2017), *Regionalt utvecklingskapital – kartläggning av regionala utvecklingsresurser*, s. 33.

³⁵ Statistiken presenteras på detta sätt eftersom medlen enbart delas ut till det län som Tillväxtverket listat som stödmottagare trots att flera regioner kan vara involverade i projektet. Vi kan därför inte urskilja hur stor del av medlen som kommit respektive län till handa.

prioriterade för satsningar, enklare kan söka upp varandra. Smart specialisering har därmed ett tydligt europeiskt mervärde, och att de projekt som stödjer förverkligandet av smart specialisering i regionerna lever upp till det så kallade mervärdestestet.

4.2.1 Urvalskriterier

I urvalet av projekt som Central Sweden har bedömt bör finnas med i statistiken över projekt som ämnar stödja och utveckla det regionala innovationssystemet har Region Dalarnas modell för att beskriva näringslivsklimat, företagsklimat och innovationsklimat, den så kallade ”innovationstriangeln”³⁶ varit vägledande. Basen i triangeln består av länets kommuner, som har den huvudsakliga kontakten med det lokala näringslivet. De sörjer för ett attraktivt *näringslivsklimat* som företagen utvecklas i. På mellannivån i triangeln finns regionala aktörer representerade. De verkar över hela regionen och erbjuder företag i alla kommuner med riktade stöd. Det finns regionala kluster och innovationsmiljöer som har företagsnätverk i olika branscher över hela regionen. Sammantaget verkar dessa företagsfrämjande aktörer för att stärka entreprenörskapet för ett bra *företagsklimat* i regionen. Den översta delen av triangeln utgörs av aktörer som främjar forskning och innovation genom att fokusera på den nationella och internationella samarbeten utifrån specifika styrkor som byggts upp i regionen, och har en gemensam ambition att stärka *innovationsklimatet*. I Central Swedens analys av ERUF-finansierade projekt som syftar till att stödja och utveckla det regionala innovationssystemet har projekt som främst kan kategoriseras inom innovationsklimatet valts ut. Vissa projekt rör sig i gränslandet mellan innovationsklimatet och företagsklimatet, dessa finns också med i urvalet till analysen nedan.

³⁶ Region Dalarna (2015), *Mobilisera för tillväxt – innovationsarbete och smart specialisering i Dalarna*. s. 5.

Dalarna

Totalt antal ERUF-projekt	Totalt Antal Projekt Innovationsklimatet	Totalt ERUF-stöd för projekten	Medianstöd	Länsöverskridande samarbeten (%)	Representerade sektorer			
					Offentlig	% av fin.	Akademi	% av fin.
53	27	148 679 277 kr	4 475 000 kr	17 (63%)	20	63%	7	37%

Dalarna är det län av Central Swedens medlemsorganisationer med flest antal projekt. Projekt som bedrivs i Dalarna tenderar att vara mindre vad gäller finansiering än de ERUF-projekt som genomförs i Gävleborg och Örebro, med ett medianvärde på cirka 4,5 miljoner kronor. Trots att fler än hälften av länets projekt genomförs i länsöverskridande samarbeten är Dalarna den av Central Swedens medlemmar som har den lägsta andelen projekt som sker i samverkan med en annan region. Länets mest frekventa samarbetspartner är Gävleborg. Gällande vilken sektor projektens förmånstagare är verksamma inom visar statistiken att knappt två tredjedelar av projekten tilldelas offentlig sektor och en dryg tredjedel tilldelas aktörer verksamma inom akademien.

Som tidigare nämnts finansieras de insatser som syftar till att stärka kompetensen och potentialen inom de identifierade styrkeområdena i betydande utsträckning av ERUF. I Dalarna kan detta exemplifieras med att minst 8 av de 27 projekten i den analyserade sammanställningen är direkt kopplade till att stärka arbetet med smart specialisering i Dalarna. Detta omfattar bland annat projektet *ADMA 2016–18* som finansierar koordinatören för Dalarnas deltagande i det transregionala industrisamarbetet Vanguardinitiativet och dess pilotprojekt *ADMA Energy*. *Centrum för besöksnäringssforskning (CeTLLeR)* samt *Energikompetenscentrum (EKC)* är även de exempel på ERUF-finansierade projekt som direkt ska bidra till att stärka arbetet med smart specialisering i länet. Dessa projekt finansierar Högskolan Dalarnas centrumbildningar med syfte att stärka innovationssystemet genom att samla framstående forskare inom de identifierade styrkeområdena. Vidare kan även *Smart Specialisering- starka företag i Norra Mellansverige* samt *Smart Industri Norra Mellansverige* lyftas fram som exempel på centrala ERUF-finansierade projekt som direkt ska bidra till att stärka arbetet med smart specialisering i länet. Dessa två projekt är länsöverskridande och omfattar även Gävleborg och Värmland. Dalarna Science Park är också en viktig aktör i arbetet med att stärka kompetensen och potentialen inom de identifierade styrkeområdena. Dalarna Science Park är till stor del finansierad av ERUF-medel genom projektet *SPINN Science Park - Innovativ Nyskapande Nod*. Det bör understrykas att även de resterande 19 projekten syftar till att stärka det regionala innovationssystemet, vilket indirekt bidrar till genomförandet av de regionala smart specialiseringsstrategierna.

Gävleborg

Totalt Antal ERUF-Projekt	Totalt Antal Projekt Innovations-klimatet	Totalt ERUF-stöd för projekten	Medianstöd	Länsöverskridande samarbeten (%)	Representerade sektorer			
					Offentlig	% av fin.	Akademi	% av fin.
48	22	123 970 466 kr	4 801 083 kr	16 (73%)	16	64%	6	36%

Gävleborg har, likt Dalarna, valt att lägga ERUF-medlen på ett större antal projekt. Prioriteringen att genomföra ett större antal projekt har således inneburit att färre medel allokerats till varje enskilt projekt. Medianfinansieringen för ett projekt inom regionen är 4,8 miljoner kronor för innevarande programperiod. Länet är det av Central Swedens medlemsorganisationer som hittills mottagit minst ERUF-medel under innevarande programperiod. Länsöverskridande samarbeten representerar 73 % av samtliga projekt och länets främsta partner för samverkan är Dalarna. Gällande vilka sektorer som är förmånstagare i projekten, står offentlig sektor för cirka två tredjedelar av alla finansierade projekt medan akademien representerar en tredjedel.

Minst 4 av de 22 projekten som ingår i analysen syftar till att direkt bidra till utvecklingen av arbetet med smart specialisering i Gävleborg. Utöver de två länsövergripande projekten *Smart Specialisering- starka företag i Norra Mellansverige* samt *Smart Industri Norra Mellansverige* som nämndes i avsnittet om Dalarna, kan projektet *Innovationsklivet* lyftas fram som ett tydligt exempel på ett mycket centralt ERUF-finansierat projekt som syftar till att direkt bidra till att stärka arbetet med smart specialisering i länet. Vidare finns det även en ERUF-finansierad centrubildning i Gävleborg som belägen på Högskolan i Gävle, kallad Centrum för logistik och innovativ produktion (CLIP), som genom projektet *CLIP 3.0 Innovativa miljöer för hållbar logistik och innovativ produktion* finansierar arbetet med att samla framstående forskare inom styrkeområdet materialteknologi och hållbar produktion. Det bör understrykas att även de resterande 18 projekten också syftar till att stärka det regionala innovationssystemet, vilket indirekt bidrar till genomförandet av de regionala smart specialiseringsstrategierna.

Örebro län

Totalt Antal ERUF-projekt	Totalt Antal Projekt Innovations-klimatet	Totalt ERUF-stöd för projekten	Medianstöd	Länsöverskridande samarbeten (%)	Representerade sektorer			
					Offentlig	% av fin.	Akademi	% av fin.
37	13	162 041 372 kr	9 602 214 kr	11 (92%)	9	65%	4	35%

Örebro län är den av Central Swedens medlemsorganisationer som är involverad i minst antal projekt, men har de överlägset största projekten vad gäller medianfinansiering. Det totala stödet från ERUF ser vid en första anblick ut att vara större än övriga jämförda län, men detta beror på att Örebro i stor utsträckning är involverat i länsöverskridande projekt inom programområdet Östra Mellansverige, vilket leder till att finansiering av projekt där ett annat län från programområdet står som förmånstagare också redovisas i den totala summan för Örebro län. I själva verket är summan lägre än den redovisade. Länets mest frekventa samarbetspartner är Västmanland. Rörande fördelningen av projekt per sektor är Örebros siffror i linje med övriga

län. Detta innebär att cirka två tredjedelar av finansieringen går till projekt inom offentlig sektor och cirka en tredjedel till akademien.

Av de 13 projekt som ingår i analysen syftar minst 4 till att direkt stärka Örebro läns arbete med smart specialisering. Exempel på detta är bland annat det länsöverskridande projektet *ÖMS smart specialisering (ÖMS3)* samt de två projekten *3DTC* och *Autonomous Intelligent Machines Exploration & Enterprise (AIMEE)*. De två sistnämnda projekten är direkt kopplade till arbetet inom *autonoma, digitaliserade och intelligenta produktionsystem*, den ena av Örebroregionens två övergripande prioriterade områden i RIS3. Det bör understrykas att även de resterande 9 projekten syftar till att stärka det regionala innovationssystemet, vilket indirekt bidrar till genomförandet av de regionala smart specialiseringsstrategierna.

Finansiering kopplad till de europeiska struktur- och investeringsfonderna är, som tidigare också beskrivits, i hög grad villkorade. Detta innebär att medlen ska användas för att nå ett antal strategiska mål satta av EU-kommissionen i samråd med medlemsstaterna. Villkoren dikterar därmed vilka aktörer som kan tilldelas medel från ERUF, vilket är den bakomliggande anledningen till att endast offentlig sektor respektive akademien har beviljats medel från fonden. Detta skulle också kunna förklara varför fördelningen mellan sektorerna är så pass jämn mellan länen.

4.3 Horisont 2020 (FP8)

Nedan presenteras den finansiering från det åttonde ramprogrammet för forskning och innovation, Horisont 2020, som gått till aktörer inom Central Swedens medlemsregioner från ramprogrammets början 2014 till november 2017³⁷. Först kommer statistiken från varje enskild region presenteras separat, sedan kommer en sammanfattning och jämförelse göras för att lyfta fram relevanta likheter och skillnader. Bilaga 2 presenterar en sammanställning av de projekt analysen är baserad på.

Dalarna

Antal projekt	Totalt H2020-stöd för projekten	H2020-stöd till regionen	Reg. Fin./ Tot. Fin.	Medianstöd	Reprresenterade sektorer					
					Offentlig	% av fin.	Privat	% av fin.	Akademi	% av fin.
21	117 311 790 €	7 174 260 €	6 %	133 320 €	18	92%	1	0%	2	8%

Aktörer från Dalarna har varit involverade i 21 Horisont 2020-projekt fram till november 2017. Dessa projekt har totalt fått drygt 117 miljoner euro i stöd, varav knappt 7,2 miljoner euro gick till projektpartners från Dalarna. Det innebär att projektpartners från Dalarna i snitt tog del av 6 % av den totala projektfinsieringen. Medianprojektet i Dalarna fick 133 320 euro i Horisont 2020-stöd. I Dalarna är den offentliga sektorn representerad i flest projekt; 18 av de 21 projekten

³⁷ Vinnova (2017), *Årsbok 2016*;

Vinnova (2017), *Vinnova Visualization Tool*;

EU Open Data Portal (2017), *CORDIS - EU research projects under Horizon 2020 (2014-2020)*.

involverade en projektpartner från offentlig sektor och 92% av finansieringen till regionen gick till offentliga aktörer. En projektpartner kom från privat sektor, men denna aktör fick inget ekonomiskt stöd. Två projekt inkluderade aktörer från akademien i Dalarna, vilka fick 8 % av finansieringen.

Det är värt att nämna att 6,6 miljoner euro av de medel som beviljats Dalarna har gått till Trafikverkets projekt. Eftersom Trafikverket är en statlig myndighet är det osäkert hur stor del av denna Horisont 2020-finansiering som bidragit till regional utveckling i Dalarna. Vidare bör det understrykas att det finns ett värde i att den privata aktören deltog i ett projekt, även om det inte resulterade i någon finansiering. Att delta i ett forskningsprojekt har inte bara ekonomiska fördelar; det bidrar utöver projektresultatet i sig med värdefulla kontakter, kunskapsutbyte och exponering.

Gävleborg

Antal projekt	Totalt H2020-stöd för projekten	H2020-stöd till regionen	Reg. Fin./ Tot. Fin.	Medianstöd	Representerade sektorer					
					Offentlig	% av fin.	Privat	% av fin.	Akademi	% av fin.
19	77 912 151 €	7 192 073 €	9%	160 281 €	2,5	6%	16,5	94%	0	0%

Aktörer från Gävleborg har varit involverade i 19 Horisont 2020-projekt fram till november 2017. Dessa projekt har totalt fått knappt 78 miljoner euro i stöd, varav knappt 7,2 miljoner euro gick till projektpartners från Gävleborg. Det innebär att projektpartners från Gävleborg i snitt tog del av 9 % av den totala projektfinsieringen. Medianprojektet i Gävleborg fick 160 281 euro i Horisont 2020-stöd. I Gävleborg är den privata sektorn starkast representerad; 16,5 av de 19 projekten involverade en projektpartner från privat sektor³⁸ och 94 % av finansieringen till regionen gick till privata aktörer. 2,5 projekt kom från offentlig sektor och fick 6 % av finansieringen. Akademien i Gävleborg har inte deltagit i några projekt denna programperiod.

Örebro län

Antal projekt	Totalt H2020-stöd för projekten	H2020-stöd till regionen	Reg. Fin./ Tot. Fin.	Medianstöd	Representerade sektorer					
					Offentlig	% av fin.	Privat	% av fin.	Akademi	% av fin.
14	58 796 283 €	7 880 558 €	13%	410 609 €	1	3%	1	2%	12	95%

Aktörer från Örebro län har varit involverade i 14 Horisont 2020-projekt fram till november 2017. Dessa projekt har totalt fått knappt 59 miljoner euro i stöd, varav knappt 7,9 miljoner euro gick till projektpartners från Örebro län. Det innebär att projektpartners från Örebro län i snitt tog del av 13 % av den totala projektfinsieringen. Medianprojektet i Örebro län fick 410 609 euro i Horisont 2020-stöd. I Örebro län är akademien starkast representerad; 12 av de 14 projekten involverade en projektpartner från den akademiska sektorn och 95 % av finansieringen till regionen gick till universitetet. Ett projekt kom från offentlig sektor och fick 3 % av finansieringen. Ett projekt kom från privat sektor och fick resterande 2 % av finansieringen.

³⁸ I ett av projekten återfanns såväl en offentlig som en privat aktör. Detta representeras i statistiken som 0,5 aktörer från respektive sektor. Den sektoriella uppdelningen av finansieringen påverkas inte; det finns tillgängliga data för hur stor del av medlen som gick till respektive aktör.

Från den statistik som presenterats ovan kan det konstateras att Dalarna, trots deltagande i flest projekt, fått minst Horisont 2020-stöd till regionen (7 174 260 euro). Detta stöd har dessutom till största del gått till Trafikverket, utan direkt koppling till regionens utveckling. Örebro län, å andra sidan, har bara deltagit i 14 projekt, men har ändå fått mest Horisont 2020-stöd till regionen (7 880 558 euro). Detta återspeglas i att projektdeltagare från Örebro tenderar att vara mer ekonomiskt framträdande i sina projekt; Örebro län tilldelas i genomsnitt 13 % av den totala projektfinansieringen, jämfört med Gävleborgs 9 % och Dalarnas 6 %.

Medianprojektet i Örebro län får 410 609 euro i Horisont 2020-finansiering, vilket är tre gånger mer än i Dalarna (133 320 euro) och 2,5 gånger mer än i Gävleborg (160 281 euro). Detta tyder delvis på att aktörer i Örebro län deltar i färre, men större projekt. Det tyder även på att aktörer i Gävleborg och Dalarna har varit mer villiga att delta i projekt där de får ta del av ett mindre stöd (eller inget finansiellt stöd alls) och där fördelarna med medverkan istället är kunskapsutbyten, exponering och kontaktskapande.

De tre regionernas projekt domineras av varsin sektor. Projektstödet till Dalarna går framförallt till offentlig sektor, i Gävleborg är privat sektor störst och i Örebro län är det akademien som ligger i framkant. I Dalarna är det Trafikverket som står för större delen av projekten. Det största projektet i alla regioner återfinns även i Gävleborg och ägs av Rottneros Packaging AB. I Örebro län är det Örebro Universitet som står för merparten av såväl finansiering som deltagande i projekt.

5 Framtida förutsättningar för projektfinansiering

Sammanfattning

EU:s nästa fleråriga budgetram kommer med största sannolikhet att minska jämfört med dagens nivåer. Detta innebär att sammanhållningspolitiken, vars europeiska mervärde är ifrågasatt, riskerar kraftiga nedskärningar. En sådan förändring skulle hota de regionala insatserna som ämnar stärka innovationssystemen, vilka är starkt beroende av finansiering från ESI-fonderna. Detta riskerar att kraftigt reducera möjligheterna till fortsatta regionala insatser för kapacitetsbyggande inom de regionala innovationssystemen och i längden försämra medlemsregionernas konkurrenskraft.

Central Sweden råder sina medlemmar att förbereda sina organisationer och relevanta regionala aktörer på en minskad tillgång till finansiering från sammanhållningspolitikens fonder. Vidare måste nationell nivå snarast uppmärksammas på att nedskärningar i sammanhållningspolitiken kan få negativa konsekvenser för de regionala innovationssystemen. De europeiska medel som försvinner måste kompenseras med nationella medel för att säkerställa att samtliga svenska regioner ges förutsättningar för att fortsatt stötta och utveckla konkurrenskraftiga innovationer. Då medlen för ramprogrammet för forskning och innovation inte är hotade rekommenderas regionerna även att arbeta för att samla och sprida den erfarenhet och kunskap som nuvarande regionala projektägare besitter för att underlätta framtida ansökningsprocesser.

I detta avsnitt kommer de framtida förutsättningarna för projektfinansiering analyseras utifrån den information som sammanställts i kapitel 2–4. Först sammanfattas de huvudsakliga faktorer som påverkar möjligheterna för framtida kapacitetsbyggande inom forskning och innovation i Central Swedens medlemsorganisationer. Sedan analyseras vad de rådande indikationerna för dessa faktorer betyder för Central Swedens medlemsregioner och rekommendationer presenteras för vilka åtgärder som kan komma att krävas.

Med utgångspunkt i tidigare avsnitt identifieras tre huvudsakliga faktorer som påverkar Central Swedens medlemsregioners möjligheter till kapacitetsbyggande efter 2020. Den första faktorn är hur sammanhållningspolitiken prioriteras i nästa fleråriga budgetram; den andra faktorn är hur det nionde ramprogrammet för forskning och innovation (FP9) utformas; den tredje faktorn är hur den framtida tillgången på nationella kompensatoriska medel kommer se ut. Dessa faktorer påverkar hur Central Swedens medlemsregioners tillgång till de tre huvudsakliga källorna till finansiering för forskning och innovation (ESI-fonderna, konkurrensutsatta medel och nationella kompensatoriska medel) kommer se ut efter 2020. Indikationer på hur dessa faktorer kommer utformas kommer att analyseras nedan för att skapa ett tydligt underlag för de rekommendationer som presenteras i analyskapitlets andra del.

Central Swedens medlemsregioner är till stor del beroende av de Europeiska struktur- och investeringsfonderna. Enligt SKL:s rapport kom nästan 50 % av medlemsregionernas regionala utvecklingsmedel från ESI-fonderna åren 2014–2016. En jämförelse av beviljade ERUF-medel i regionerna ämnade att stärka det regionala innovationssystemet och den finansiering från Horisont 2020 som gått till Central Swedens medlemsregioner bekräftar vikten av sammanhållningspolitiken även inom området för forskning och innovation.

De exakta villkoren för Brexit är ännu inte satta. Däremot pekar de indikationer som presenteras i punkt 3.3.3 på att nästa fleråriga budgetram kommer bli mindre än den nuvarande som ett resultat av att Storbritannien som nettobidragsgivare går ur det europeiska samarbetet. I budgetförhandlingarna kommer det därför diskuteras var de nödvändiga nedskärningarna behöver göras. Som en av de största budgetposterna är sammanhållningspolitiken ofta det område som föreslås för nedskärningar och denna förhandlingsomgång är inget undantag. Kritiker menar att det är svårt att påvisa det europeiska mervärdet hos struktur- och investeringsfonderna och ett flertal medlemsstater anser därför att en stor del av nedskärningarna borde göras i sammanhållningspolitiken. Givet att budgeten minskar och att nedskärningar av sammanhållningspolitiken förespråkas av flera inflytelserika aktörer gör Central Sweden bedömningen att det troligtvis kommer finnas mindre tillgänglig finansiering från ESI-fonderna under nästa budgetperiod.

Ramprogrammet för forskning och innovation har enligt de flesta bedömare ett tydligt europeiskt mervärde då det koordinerar europeisk forskning, hanterar transnationella samhällsutmaningar och ökar Europas internationella konkurrenskraft. Detta tyder på att ramprogrammets budget inte kommer minska i nästa fleråriga budgetram. Detta stöds bland annat av budgetkommissionär Günther Oettinger och av svensk nationell nivå. Med tanke på det utbredda stöd ramprogrammet för forskning och innovation har gör Central Sweden bedömningen att det troligtvis kommer finnas ungefär lika mycket, eller mer, medel till de konkurrensprövade europeiska insatserna under FP9 som under Horisont 2020.

I denna rapportens tidigare delar har det påvisats vilken betydelse sammanhållningspolitiken har för den fortsatta utvecklingen av de regionala innovationssystemen. Då ERUF bidrar med en ansevärd andel av de tillgängliga regionala utvecklingsmedlen inom området för forskning och innovation innebär det att en fortsatt utveckling av de regionala innovationssystemen i viss utsträckning är avhängig en fortsatt stark finansiering av sammanhållningspolitiken. Om denna finansiering inte förlängs eller drastiskt minskar, vilket Central Sweden ser som ett troligt scenario, finns det en överhängande risk att de insatser som i dagsläget genomförs på regional nivå för att stärka innovationssystemen kommer att avstanna alternativt behöva minskas betydligt i omfattning i framtiden. Om medlen för sammanhållningspolitiken reduceras betydligt hotas de regionala klustren, kunskapscentrumen samt insatserna för att koordinera regionernas aktiviteter inom internationella samarbeten. En betydande del av dessa verksamheter skulle inte kunna upprätthålla sin verksamhet i samma omfattning som i dagsläget. Andra aktiviteter skulle troligtvis bli tvungna att avslutas på grund av bristande finansiering. Sammantaget kan regionerna komma att gå en framtid till mötes där de har betydligt mindre summor att förfoga över för insatser inom forskning och innovation än vad man haft under senare år.

I huvudsak syftar de åtgärder som regionerna genomför för att stärka innovationssystemet till att bygga kapacitet för nya innovationer som i sin tur ska leda till tillväxt. Genom att samla aktörerna inom innovationssystemet och få dem att samverka inom de definierade styrkeområdena vill regionerna bygga ett starkare innovationssystem som gör regionen konkurrenskraftig internationellt. Dessa kapacitetsbyggande insatser är en förutsättning för att skapa den konkurrenskraft och kompetens som krävs för att kunna ta del av de konkurrensprövade medel som finns tillgängliga inom EU:s ramprogram för forskning och innovation. Statistiken som

presenteras i denna rapport visar på att Central Swedens medlemsregioner ännu inte har tillräckligt hög kapacitet i innovationssystemen för att kunna konkurrera om Horisont 2020-medel på en större skala, vilket tydliggör behovet av fortsatta kapacitetsbyggande insatser och att tillräcklig finansiering finns tillgänglig för dessa.

För att undvika en situation där regionerna måste skala ner de insatser som bedrivs rekommenderar Central Sweden ett antal huvudsakliga åtgärder. En åtgärd som är särskilt brådskande består av att uppmärksamma den nationella politiska nivån om att Sveriges regering driver en linje, innehållande kraftigt reducerade medel till sammanhållningspolitiken, som kan få omfattande negativa effekter på de regionala innovationssystemen. De medel som sannolikt kommer fråntas sammanhållningspolitiken måste kompenseras med nationella medel för att säkerställa att alla Sveriges regioner har förutsättningar att stärka sina innovationssystem och skapa miljöer i vilka konkurrenskraftiga innovationer kan utvecklas. Därtill är kompensatoriska medel av någon sort en nödvändighet om Central Swedens medlemsregioner ska kunna uppnå de synergieffekter den svenska regeringen förespråkar i sin FP9-position. Det finns en risk att den svenska nationella nivån inte har en klar överblick över den betydelse ESI-fonderna har för de regionala innovationssystemen och dess utveckling. Därför är det också av stor betydelse att uppmärksamma Sveriges regering på hur stor andel av de tillgängliga utvecklingsresurserna inom området forskning och innovation som ERUF står för.

Vidare råder Central Sweden sina medlemsorganisationer att förbereda sina organisationer och relevanta regionala aktörer på förändrade villkor för sammanhållningspolitiken med minskad tillgång till finansiering, både till insatser som ämnar att stärka de regionala innovationssystemen genom ERUF och åtgärder som fram till 2020 finansieras genom andra ESI-fonder. Skulle sammanhållningspolitikens andel av EU:s totala budget minskas utan att detta bortfall kompenseras med nationella medel kommer detta sannolikt få omfattande konsekvenser för det arbete regionerna bedriver för att stärka sina innovationssystem. Därför bör åtgärder vidtas redan nu för att säkerställa kontinuiteten för regionernas insatser inom området samt att det omfattande kapacitetsbyggande arbete som redan gjorts inte blir ogjort på grund av bristande finansiering.

Slutligen rekommenderas regionerna arbeta för att samla och sprida den kunskap som redan finns i regionerna gällande ansökningsprocesser till ramprogrammet för forskning och innovation. Medlen för ramprogrammet för forskning och innovation är inte hotade då de påvisar ett tydligt europeiskt mervärde och regionerna har möjligheten att utnyttja den erfarenhet som finns hos nuvarande och tidigare projektägare för att underlätta framtida ansökningsprocesser.

Den första möjligheten att påverka framöver kommer vara att svara på kommissionens samråd om sammanhållningspolitiken som är öppet 10 januari – 8 mars 2018³⁹. Kommissionen planerar att lägga ett förslag på utformningen av nästa fleråriga budgetram i maj 2018 och samrådet är en möjlighet för regionerna att framhäva sammanhållningspolitikens vikt. När kommissionen har lagt sitt förslag ska Europaparlamentet och ministerrådet godkänna förslaget i enlighet med det

³⁹ https://ec.europa.eu/info/consultations/public-consultation-eu-funds-area-cohesion_en

ordinarie lagstiftningsförfarandet⁴⁰. Inför ministerrådets ställningstagande är det viktigt att nationell nivå har blivit uppmärksammat på att nedskärningar i sammanhållningspolitiken kan få omfattande negativa effekter på de regionala innovationssystemen och att de medel som försvinner från sammanhållningspolitiken måste kompenseras med nationella medel. Kommissionen hoppas att en överenskommelse ska kunna nås senast våren 2019, innan valet till Europaparlamentet i maj.

⁴⁰ http://www.europarl.europa.eu/external/appendix/legislativeprocedure/europarl_ordinarylegislativeprocedure_howitworks_en.pdf

6 Referenser

- EU Open Data Portal (2017), *CORDIS - EU research projects under Horizon 2020 (2014-2020)*, <https://data.europa.eu/euodp/data/dataset/cordisH2020projects>
- European Parliamentary Research Service (2017), *EU framework programmes for research and innovation: Evolution and key data from FP1 to Horizon 2020 in view of FP9*. Tillgänglig: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2017/608697/EPRS_IDA\(2017\)608697_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2017/608697/EPRS_IDA(2017)608697_EN.pdf)
- European Policy Centre (EPC) (2017), *EU budget post-Brexit – Confronting reality, exploring viable solutions*. Tillgänglig: http://www.epc.eu/documents/uploads/pub_7474_eubudgetpost-brexit.pdf.
- Europeiska kommissionen (2017), *Diskussionsunderlag om framtiden för EU:s finanser*. Tillgänglig: https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/reflection-paper-eu-finances_sv.pdf
- Europeiska kommissionen (2017), *LAB – FAB – APP — Investing in the European future we want*. Tillgänglig: https://ec.europa.eu/research/evaluations/pdf/archive/other_reports_studies_and_documents/hlg_2017_report.pdf
- Europeiska kommissionen (2017), *Sjunde rapporten om ekonomisk, social och territoriell sammanhållning*. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TEXT/PDF/?uri=COM:2017:583:FIN&from=EN>
- Europeiska unionen (2012), *Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (konsoliderad version)*. Tillgänglig: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TEXT/PDF/?uri=CELEX:12012E/TXT&from=SV>
- Näringsdepartementet & Utbildningsdepartementet (2017), *Synpunkter inför diskussion om nästa ramprogram för forskning och innovation*.
- Region Dalarna (2015), *Mobilisera för tillväxt – innovationsarbete och smart specialisering* <http://www.regiondalarna.se/wp-content/uploads/2016/12/Mobilisera-for-tillvaxt-Innovationsarbete-och-smart-specialisering.pdf>
- Region Örebro län (2017), *Innovationsstrategi Örebroregionen - En strategi för Smart specialisering*, <https://www.regionorebrolan.se/Files-sv/%C3%96rebro%20%C3%A4ns%20landsting/Regional%20utveckling/N%C3%A4ringslivsutveckling/Dokument/Innovationsstrategi%20%C3%96rebroregionen.pdf>
- Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) (2017), *Regionalt utvecklingskapital – kartläggning av regionala utvecklingsresurser*. https://skl.se/download/18.3469c12015f7704719b7977c/1509972862082/SKL_A4_Regionalt-utvecklingskapital_web.pdf
- Tillväxtverket (2017), *Projektbanken EU-program 2020*. <http://projektbank.tillvaxtverket.se/projektbanken2020#page=5af43357-5973-45fd-87f9-a6e6175cb54e>
- Vetenskapsrådet & Vinnova (2017), *Forsknings- och innovationssamarbete i skuggan av Brexit: Delrapport – Regeringsuppdrag till Vetenskapsrådet och Vinnova*. Tillgänglig: https://www.vinnova.se/contentassets/b2ad4889b3b7462694c56c5bbf8a9976/forsknings_och_innovations_samarbete_i_skuggan_av_brexit.pdf
- Vinnova (2017), *Årsbok 2016*, <https://www.vinnova.se/publikationer/arsbok-2016/>.
- Vinnova (2017), *Vinnova Visualization Tool*, <http://h2020viz.vinnova.se>.

Bilaga 1: ERUF-projekt som ämnar stärka de regionala innovationssystemen, 2014–2017

Insatsområde att stärka forskning, teknisk utveckling och innovation

Stödmottagare	Beviljat belopp	Projektnamn	Starttid	Sluttid	Län	Programområde
Byggdialog Dalarna	5 357 759 kr	Excellent Building Region	2015-03-01	2018-03-30	Dalarna	Norra Mellansverige
Hedemora Näringsliv AB	380 000 kr	GRIPnu - Garpenberg Research Infrastructure Project for neutrinos	2016-01-01	2016-10-31	Dalarna	Norra Mellansverige
Högskolan Dalarna	8 500 010 kr	Dala Sports Academy - från idé till innovation för hälsa	2015-03-01	2018-06-30	Dalarna	Norra Mellansverige
Högskolan Dalarna	4 744 000 kr	Centrum för besöksnäringens forskning	2016-07-01	2019-10-31	Dalarna	Norra Mellansverige
Region Dalarna	4 250 000 kr	Destination Dalarna - Innovativ tjänsteutveckling, fas II	2015-07-01	2018-10-30	Dalarna	Norra Mellansverige
Region Dalarna	6 000 000 kr	Gamification of Dalarna - Steg 1 teknisk plattform för gamifiering av upplevelser	2017-01-01	2019-12-31	Dalarna	Norra Mellansverige
Stiftelsen Teknikdalen	2 830 445 kr	ADMA 2016–18	2016-01-01	2018-12-31	Dalarna	Norra Mellansverige
Stiftelsen Teknikdalen	22 431 400 kr	SPINN Science Park - Innovativ Nyskapande Nod	2018-01-01	2021-04-30	Dalarna	Norra Mellansverige
Högskolan i Gävle	389 851 kr	Industriautomation och mm-vågor	2017-03-15	2017-08-15	Dalarna, Gävleborg	Norra Mellansverige
Jernkontoret	4 650 000 kr	Kunskapsuppbyggnad för Avancerad Tillverkning Inom Stålrelaterad Verksamhet - KATIS	2016-09-01	2020-05-31	Dalarna, Gävleborg	Norra Mellansverige
Sandvikens kommun	9 741 035 kr	Hållbar IT	2015-07-01	2019-02-28	Dalarna, Gävleborg	Norra Mellansverige
Region Dalarna	4 300 000 kr	Smart Specialisering – starka företag i Norra Mellansverige	2016-01-01	2018-07-31	Dalarna, Gävleborg, Värmland	Norra Mellansverige
Region Dalarna	7 217 448 kr	Smart Industri Norra Mellansverige	2017-06-01	2019-12-31	Dalarna, Gävleborg, Värmland	Norra Mellansverige
Stiftelsen Bergsskolan i Filipstad	1 885 800 kr	Den nya stål- och metallindustrin - Kunskap, kvalitet, konkurrenskraft	2015-02-01	2018-04-30	Dalarna, Gävleborg, Värmland	Norra Mellansverige
Högskolan i Gävle	9 035 274 kr	CLIP 3.0 Innovativa miljöer för hållbar logistik och innovativ produktion	2015-07-01	2018-10-31	Dalarna, Gävleborg, Värmland, Västmanland	Norra Mellansverige
Hedemora Näringsliv AB	1 709 850 kr	Gruvorten - En innovationsplattform för gruvnäringen i Mellansverige	2016-04-01	2019-03-31	Dalarna, Gävleborg, Värmland, Västmanland, Örebro	Norra Mellansverige
Högskolan i Gävle	4 000 092 kr	HÅLLBARA AFFÄRSRELATIONER (HAR) FÖR INNOVATIV REGIONAL AFFÄRSUTVECKLING	2017-01-01	2020-04-30	Dalarna, Gävleborg, Västmanland	Norra Mellansverige
Länsstyrelsen i Dalarnas län	1 926 106 kr	Upphandlingsdialog Dalarna, UDD	2016-02-01	2018-04-30	Dalarna, Gävleborg, Västmanland	Norra Mellansverige
Torsby kommun	400 000 kr	The Wood Region - european innovation center	2015-09-01	2016-05-31	Dalarna, Värmland	Norra Mellansverige

Torsby kommun	7 442 000 kr	The Wood Region (TWR) - Utvecklingscenter för trävaror och fiberbaserad biokomposit	2016-02-01	2018-12-31	Dalarna, Värmland	Norra Mellansverige
Acreo Swedish Ict AB	9 980 371 kr	Smart Arena för Innovation	2018-01-01	2021-04-30	Gävleborg	Norra Mellansverige
Fiber Optic Valley AB	9 800 000 kr	FOV SPIK (SME Prototyping Internationalisering och Kommersialisering)	2015-01-01	2018-04-30	Gävleborg	Norra Mellansverige
Gävleborgs Läns Landsting	4 952 165 kr	Upphandlingsdriven Innovation för Regional Tillväxt	2016-02-01	2019-01-31	Gävleborg	Norra Mellansverige
Gävleborgs Läns Landsting	10 709 822 kr	Innovationsklivet	2017-09-01	2020-09-30	Gävleborg	Norra Mellansverige
Hudiksvalls Hydraulikkuster	2 610 250 kr	Klusterutveckling Hudiksvalls Hydraulik Kluster	2016-03-01	2019-03-31	Gävleborg	Norra Mellansverige
Sandvikens kommun	400 000 kr	Förstudie Innovationsnod Sandviken	2017-04-01	2017-12-31	Gävleborg	Norra Mellansverige
Mittuniversitetet	9 502 835 kr	Gröna Kemikalier från Skog och Skogsbioprodukter, (GrönaPro)	2016-06-01	2019-09-30	Gävleborg, Jämtland, Uppsala, Västernorrland	Mellersta Norrland
Alfred Nobel Science Park AB	9 602 214 kr	3DTC	2016-01-11	2018-12-21	Örebro	Östra Mellansverige
Alfred Nobel Science Park AB	13 018 604 kr	AIMEE - Autonomous Intelligent Machines Exploration & Enterprise	2017-08-07	2020-06-26	Örebro	Östra Mellansverige
Stuns Stift F Samv Mel Univ i U-A Näringsl O Sam	3 539 719 kr	3i: Innovation + Industri + Investering = En samarbetsplattform för tillväxt och regional utjämning	2016-01-10	2018-12-31	Örebro, Södermanland, Uppsala, Västmanland, Östergötland	Östra Mellansverige
Stuns Stift F Samv Mel Univ i U-A Näringsl O Sam	26 158 033 kr	SWElife Östra Mellansverige	2016-10-15	2019-10-14	Örebro, Södermanland, Uppsala, Västmanland, Östergötland	Östra Mellansverige
Uppsala Universitet	19 561 499 kr	ÖMSesidig Access för innovationskraft	2016-01-01	2019-04-30	Örebro, Södermanland, Uppsala, Västmanland, Östergötland	Östra Mellansverige
Västerås Science Park AB	33 126 536 kr	Växtzon 1	2015-04-01	2018-07-31	Örebro, Södermanland, Uppsala, Västmanland, Östergötland	Östra Mellansverige
Västerås Science Park AB	21 902 413 kr	Smart 4U	2016-01-01	2018-12-31	Örebro, Södermanland, Uppsala, Västmanland, Östergötland	Östra Mellansverige
Västmanlands Läns Landsting	4 967 157 kr	ÖMS Smart specialisering (ÖMS3)	2015-04-20	2017-06-30	Örebro, Södermanland, Uppsala, Västmanland, Östergötland	Östra Mellansverige
Mälardalens Högskola	13 500 000 kr	Kommersialisering av tvärssektoriell robotteknik	2016-01-01	2019-03-31	Örebro, Södermanland, Västmanland	Östra Mellansverige
Örebro Läns Landsting	6 326 369 kr	Innovationsluss 2.0 Region Örebro Län och Landstinget Västmanland	2016-01-01	2019-04-30	Örebro, Västmanland	Östra Mellansverige

Att stödja övergången till en koldioxidsnålekonomi inom alla sektorer

Stödmottagare	Beviljat belopp	Projektname	Starttid	Sluttid	Län	Programområde
Högskolan Dalarna	6 094 000 kr	Energikompetenscentrum - Etablering av kunskapsområdet	2016-01-01	2019-04-30	Dalarna	Norra Mellansverige
Gävleborgs Läns Landsting	4 954 086 kr	VIRUS - Värdskap, Innovation, Regional Utveckling och	2016-01-01	2018-06-30	Dalarna, Gävleborg	Norra Mellansverige
Högskolan Dalarna	13 754 906 kr	KTP Energi - Hållbar kunskapsväxling mellan akademi och	2015-09-01	2019-04-30	Dalarna, Gävleborg	Norra Mellansverige
Jernkontoret	349 853 kr	Hållbara transporter i leverantörsleden	2016-08-15	2017-09-01	Dalarna, Gävleborg	Norra Mellansverige
Jernkontoret	3 614 538 kr	Utveckling av regionala affärspotentialer med impinging jet	2015-04-01	2018-03-31	Dalarna, Gävleborg	Norra Mellansverige
Mälardalens Högskola	8 229 000 kr	TransMission	2017-08-01	2020-11-30	Örebro, Södermanland	Östra Mellansverige
Needsdrive AB	399 978 kr	UltiMAT - Resilient Livsmedelsförsörjning	2017-08-01	2018-03-31	Örebro, Södermanland, Uppsala, Västmanland, Östergötland	Östra Mellansverige
Mälardalens Högskola	13 500 000 kr	Kommersialisering av tvärsektorieell robotteknik	2016-01-01	2019-03-31	Örebro, Södermanland, Västmanland	Östra Mellansverige

Insatsområde att öka konkurrenskraften hos SMF

Stödmottagare	Beviljat belopp	Projektname	Starttid	Sluttid	Programområde	Län
Industriellt Utvecklingscenter Dalarna AB	4 234 640 kr	Hållbara leverantörskedjor 2.0, Dalarna med koppling till Smart Industri	2017-09-01	2020-12-31	Dalarna	Norra Mellansverige
Högskolan Dalarna	8 486 184 kr	KTP Smart Specialisering - hållbar kunskapsväxling mellan akademi och näringsliv	2015-09-01	2019-04-30	Dalarna, Gävleborg	Norra Mellansverige

Bilaga 2: Horisont 2020-projekt, 2014–2017

Region	Svensk partner	Sektor	Projektnamn	Startdatum	Slutdatum	Stöd till	Totalt	Koordinator	
Dalarna	Trafikverket - TRV	Offentlig	FR8HUB	2017-09-01	2020-08-31	1 064 603 €	4 400 000 €	TRAFIKVERKET - TRV	SE
Dalarna	Trafikverket - TRV	Offentlig	IN2RAIL	2015-05-01	2018-04-30	951 403 €	17 998 546 €	NETWORK RAIL INFRASTRUCTURE LIMITED	UK
Dalarna	Trafikverket - TRV	Offentlig	X2Rail-2	2017-09-01	2020-08-31	924 796 €	13 399 917 €	ANSALDO STS S.p.A.	IT
Dalarna	Trafikverket - TRV	Offentlig	IN2TRACK	2016-09-01	2019-02-28	844 733 €	2 799 993 €	TRAFIKVERKET - TRV	SE
Dalarna	Trafikverket - TRV	Offentlig	IN2SMART	2016-09-01	2019-08-31	773 256 €	7 290 633 €	ANSALDO STS S.p.A.	IT
Dalarna	Trafikverket - TRV	Offentlig	X2Rail-1	2016-09-01	2019-08-31	675 900 €	19 972 078 €	SIEMENS AKTIENGESELLSCHAFT	DE
Dalarna	Högskolan Dalarna	Akademi	EnergyMatching	2017-10-01	2022-03-31	449 375 €	5 389 942 €	UPPGIFT SAKNAS	
Dalarna	Trafikverket - TRV	Offentlig	FR8RAIL	2016-09-01	2019-08-31	381 910 €	3 478 223 €	TRAFIKVERKET - TRV	SE
Dalarna	Trafikverket - TRV	Offentlig	ARCC	2016-09-01	2019-08-31	275 529 €	1 600 000 €	DEUTSCHE BAHN AG	DE
Dalarna	Trafikverket - TRV	Offentlig	IMPACT-2	2017-09-01	2022-08-31	263 085 €	3 153 653 €	TRAFIKVERKET - TRV	SE
Dalarna	Trafikverket - TRV	Offentlig	IN2STEMPO	2017-09-01	2022-08-31	133 320 €	5 972 727 €	NETWORK RAIL INFRASTRUCTURE LIMITED	UK
Dalarna	Trafikverket - TRV	Offentlig	ROLL2RAIL	2015-05-01	2017-10-31	100 000 €	16 000 000 €	UNION DES INDUSTRIES FERROVIAIRES EUROPEENNES - UNIFE	BE
Dalarna	Högskolan Dalarna	Akademi	ACCOMPLISSH	2016-03-01	2019-02-28	98 221 €	1 898 412 €	RIJKSUNIVERSITEIT GRONINGEN	NL
Dalarna	Trafikverket - TRV	Offentlig	IMPACT-1	2016-09-01	2018-02-28	92 435 €	299 952 €	DEUTSCHES ZENTRUM FUER LUFT - UND RAUMFAHRT EV	DE
Dalarna	Trafikverket - TRV	Offentlig	FINE 1	2016-09-01	2019-08-31	73 326 €	1 340 880 €	BOMBARDIER TRANSPORTATION GMBH	DE
Dalarna	Trafikverket - TRV	Offentlig	PLASA	2016-09-01	2018-08-31	43 038 €	349 454 €	DEUTSCHE BAHN AG	DE
Dalarna	Trafikverket - TRV	Offentlig	FFL4E	2016-09-01	2019-05-31	29 330 €	1 499 858 €	BOMBARDIER TRANSPORTATION GMBH	DE
Dalarna	Trafikverket - TRV	Offentlig	MeBeSafe	2017-05-01	2020-10-31	0 €	7 136 979 €	RHEINISCH-WESTFAELISCHE TECHNISCHE HOCHSCHULE AACHEN	DE
Dalarna	Stora Enso Skog AB	Privat	EFFORTE	2016-09-01	2019-08-31	0 €	2 230 221 €	LUONNONVARAKESKUS	FI
Dalarna	Stiftelsen Dalarna Science Park	Offentlig	SWENNIS2	2015-01-01	2016-12-31	0 €	457 345 €	UPPGIFT SAKNAS	
Dalarna	Stiftelsen Dalarna Science Park	Offentlig	Swennis 2017–2018	2017-01-01	2018-12-31	0 €	642 979 €	Tillväxtverket	SE
Gävleborg	Rottneros Packaging	Privat	PULPACKTION	2016-10-01	2020-09-30	2 518 081 €	8 303 374 €	ROTTNEROS PACKAGING AB	SE
Gävleborg	Svenska Aerogel AB	Privat	Quartzene	2016-05-01	2018-04-30	1 004 576 €	1 004 576 €	SVENSKA AEROGEL AB	SE
Gävleborg	Senseair AB	Privat	FLAIR	2016-11-01	2019-10-31	634 500 €	3 072 020 €	TEKEVER II AUTONOMOUS SYSTEMS LDA	PT
Gävleborg	Sandvik Materials Technology AB	Privat	NEXTOWER	2017-01-01	2020-12-31	630 613 €	4 999 778 €	AGENZIA NAZIONALE PER LE NUOVE TECNOLOGIE, L'ENERGIA E LO SVILUPPO ECONOMICO SOSTENIBILE	IT
Gävleborg	Senseair AB	Privat	ADMONT	2015-05-01	2019-04-30	408 633 €	11 096 415 €	X-FAB Dresden GmbH & Co. KG	DE

Gävleborg	Senseair AB	Privat	openMOS	2015-10-01	2018-09-30	344 400 €	6 368 791 €	INTROSYS-INTEGRATION FOR ROBOTIC	PT
Gävleborg	Sandvik Mining & Construction Tools AB	Privat	Flintstone2020	2016-02-01	2020-01-31	314 250 €	4 996 180 €	Lunds Universitet	SE
Gävleborg	Eurodocs AB; Söderhamns Kommun	Privat/Of fentlig	GAIA	2016-02-01	2019-01-31	294 375 €	1 775 707 €	INSTITOUTO TECHNOLOGIAS YPOLOGISTONKAI EKDOSEON DIOFANTOS	EL
Gävleborg	Hälsinglands	Offentlig	CRISS	2017-01-01	2019-12-31	206 875 €	4 872 336 €	EXUS SOFTWARE LTD	UK
Gävleborg	Sandvik Materials	Privat	INSPIREWater	2016-10-01	2020-03-31	160 281 €	5 396 275 €	IVL SVENSKA MILJÖINSTITUTET AB	SE
Gävleborg	Future Position X	Offentlig	U-Test	2015-01-01	2017-12-31	141 319 €	3 713 234 €	OSLO MEDTECH FORENING	NO
Gävleborg	AB Sandvik Coromant	Privat	SHARK	2017-01-01	2020-09-30	127 775 €	4 434 353 €	THE MANUFACTURING TECHNOLOGY CENTRE LIMITED LBG	UK
Gävleborg	AB Sandvik Coromant	Privat	ADALAM	2015-01-01	2017-12-31	117 500 €	3 764 635 €	UNIMETRIK SA	ES
Gävleborg	Sandvik Materials	Privat	qSOFC	2017-02-01	2020-01-31	107 145 €	2 110 015 €	Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy	FI
Gävleborg	AB Sandvik Coromant	Privat	CREATe-	2015-01-01	2018-12-31	67 500 €	639 000 €	UNIVERSITAET DES SAARLANDES	DE
Gävleborg	Sandvik Materials Technology AB	Privat	GEMMA	2017-06-01	2021-05-31	60 250 €	3 999 182 €	AGENZIA NAZIONALE PER LE NUOVE TECNOLOGIE, L'ENERGIA E LO SVILUPPO ECONOMICO SOSTENIBILE	IT
Gävleborg	Cargobeacon AB	Privat	Cargo Beacon	2016-11-01	2017-04-30	50 000 €	50 000 €	Cargobeacon AB	SE
Gävleborg	Sandvik Materials Technology AB	Privat	IL TROVATORE	2017-10-01	2022-03-31	4 000 €	4 999 999 €	Studiecentrum voor Kernenergie/Centre d'Etude de l'Energie Nucléaire	BE
Gävleborg	AB Sandvik Coromant	Privat	ENABLE	2018-02-01	2022-01-31	0 €	2 316 282 €	UNIVERSITE DE BORDEAUX	FR
Örebro län	Örebro Universitet	Akademi	ILIAD	2017-01-01	2020-12-31	1 628 889 €	6 987 715 €	OREBRO UNIVERSITY	SE
Örebro län	Örebro Universitet	Akademi	SmokeBot	2015-01-01	2018-06-30	1 260 660 €	3 817 418 €	OREBRO UNIVERSITY	SE
Örebro län	Örebro Universitet	Akademi	NEWBREED	2017-09-01	2022-08-31	1 255 680 €	1 255 680 €	OREBRO UNIVERSITY	SE
Örebro län	Örebro Universitet	Akademi	EPoS	2015-05-01	2019-04-30	568 059 €	5 985 521 €	UNIVERSITY OF NEWCASTLE UPON TYNE	UK
Örebro län	Örebro Universitet	Akademi	SOCRATES	2016-11-01	2020-10-31	527 319 €	3 874 726 €	UMEA UNIVERSITET	SE
Örebro län	Örebro Universitet	Akademi	CARESSES	2017-01-01	2020-01-31	502 326 €	2 084 249 €	UNIVERSITA DEGLI STUDI DI GENOVA	IT
Örebro län	Örebro Universitet	Akademi	CATCH-EyoU	2015-09-01	2018-08-31	419 718 €	2 498 786 €	ALMA MATER STUDIORUM - UNIVERSITA DI BOLOGNA	IT
Örebro län	Örebro Universitet	Akademi	MoveCare	2017-01-01	2019-12-31	401 500 €	5 933 611 €	UNIVERSITA DEGLI STUDI DI MILANO	IT
Örebro län	Örebro Universitet	Akademi	Eat2BeNice	2017-09-01	2022-08-31	279 331 €	11 144 562 €	STICHTING KATHOLIEKE UNIVERSITEIT	NL
Örebro län	Örebro Universitet	Akademi	C3-Cloud	2016-05-01	2020-04-30	240 250 €	4 995 000 €	THE UNIVERSITY OF WARWICK	UK
Örebro län	Örebro läns landsting	Offentlig	PAPA-ARTIS	2017-01-01	2021-12-31	229 575 €	5 913 923 €	Universität Leipzig	DE
Örebro län	Örebro Universitet	Akademi	GEDI	2015-10-01	2018-09-30	223 025 €	999 901 €	FUNDACIO PER A LA UNIVERSITAT OBERTA DE CATALUNYA	ES
Örebro län	Örebro Universitet	Akademi	YOUTHBLOCS	2016-09-01	2018-08-31	173 857 €	173 857 €	OREBRO UNIVERSITY	SE
Örebro län	Eurenco Bofors AB	Privat	GRAIL	2015-02-01	2018-01-31	170 369 €	3 131 333 €	TOTALFORSVARETS FORSKNINGINSTITUT	SE

